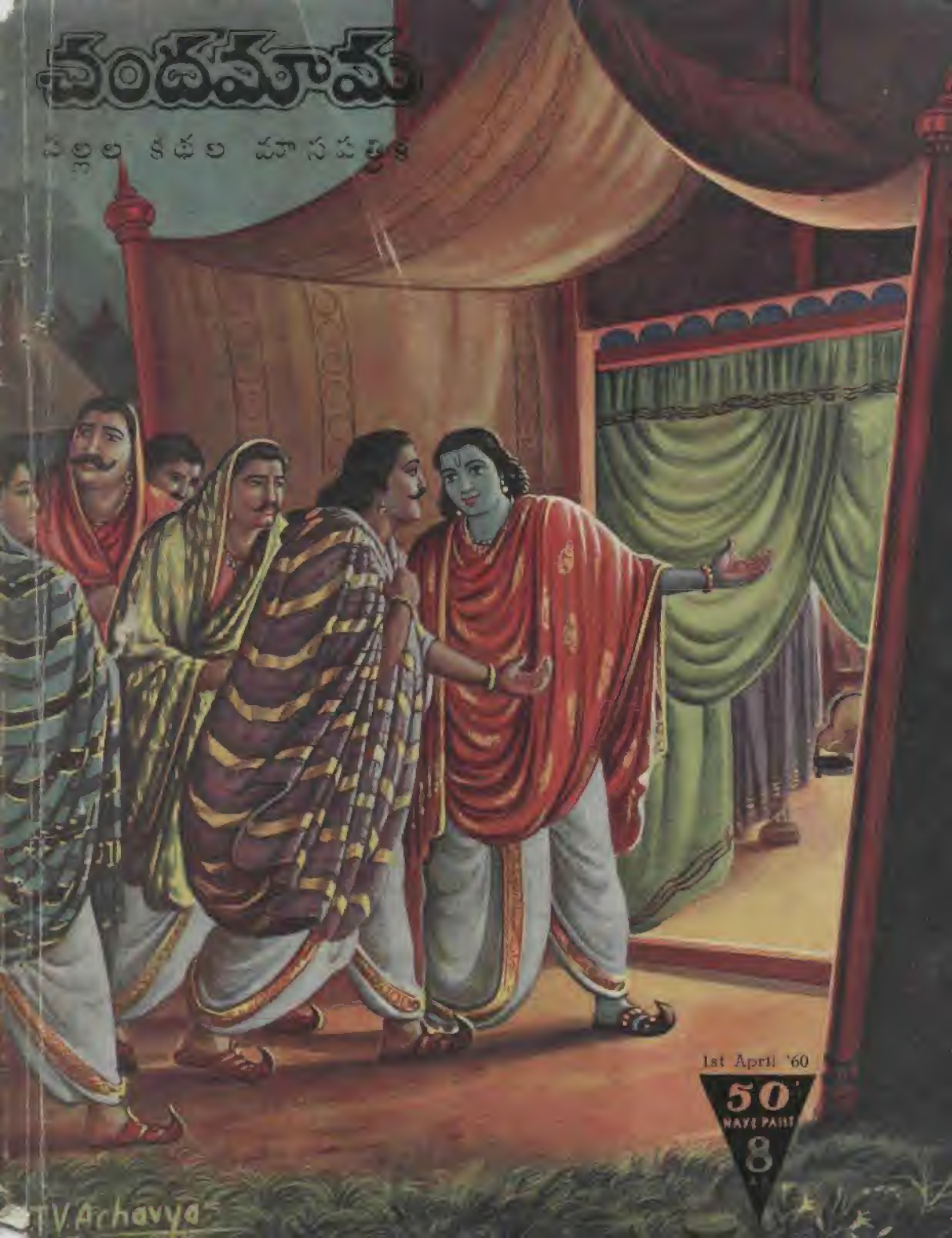

చందమామ

విల్లిల కథల మాసపత్రిక

1st April '60

50
PAGES PAINT
8

జహనుతి
ఛాండిన వ్యాఖ్య

పట్టు తప్పితే పడిపోతావ్

పంపినవారు :
ఎం. సి. లింకన్ - కర్నూలు

శుభకరమైన ఉగాది పండుగకు, మా కాతాదారులకు శ్రేయోభిలాషులకు వందనములు

ఉమా గోల్డు కవరింగు వర్క్సు

హెడ్ ఆఫీసు: ఉమా మహిళా :: మచిలీపట్నం

"ఉమా" బొత్తము ధర రు. 0-85
"ఉమా" కప్పుల జత ధర రు. 2-25

"ఉమా" వయరు కట్టల గాజులు జత 2-4 సైజు ధర రు. 11-50
"ఉమా" బొత్తు గాజులు 2-4 సైజు జత ధర రు. 18-00

"ఉమా" వెడ్డింగు నెక్ లేసు ధర రు. 20-00 ★ సాధారణ వి. పి. పార్సెలు చార్జీ రు. 1-37
మేము తయారుచేయు ఆసలు బంగారు కవరింగు "ఉమా" బ్రాండ్ నగలు అనేక నవత్సరములు
పున్నిక యుండి తృప్తిపరచును. ఎప్పుడున్ను, అన్ని శుభకార్యములకున్ను ఉపయోగించవచ్చును.
మాయొక్క బ్రాంచీలయందుగాని, హెడ్ ఓఫీసునందుగాని లభించును.

బ్రాంచీలు:

90, చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు - 1. ★ 581, శివాలయం వీధి, విజయవాడ.
* అర్ధరక్త, ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలకు, క్యాటలాగుకు హెడ్ ఓఫీసుకు మాత్రమే.

చందమామ

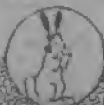
ఈ సంచికలో కథలు
వింతలు - విశేషాలు

★

మహాభారతం	...	2
జ్వాలాద్వీపం.4	...	9
వానపదత్త	...	17
ప్రతీకారం	...	26
పేదవాడి బరువు	33
రాజు - దొంగ	...	40
మార్కొపోలో-1	...	49
గలిపర్ యాత్రలు	...	53
గంగావతరణం (గే.క.)		57
గుణపాతం	...	62
ప్రశ్నోత్తరాలు	...	70

అవిగాక :

చిత్రకథ, పోటో శీర్షికల పోటీ
మొదలైన మరి ఎన్నో
ఆకర్షణలు

కొత్త శీర్షిక :

చరిత్ర ప్రసిద్ధ ప్రదేశాలు

ఆంధ్రదేశంలో చరిత్రప్రసిద్ధి గల గ్రామాలూ, నగరాలూ అనేకం ఉన్నాయి. వీటిని గురించి "చందమామ" పాఠకులు తెలుసుకోగలంధులకు ఈ శీర్షిక ప్రారంభిస్తున్నాము. అయితే ఈ శీర్షికకు వ్యాసాలు పంపే భారం "చందమామ" పాఠకులకే వదులుతున్నాము. మీ గ్రామం చరిత్ర ప్రసిద్ధి గలది అయినా సరే, లేక అలాటి గ్రామం మీ జిల్లాలో ఉన్నా సరే దానిని గురించి "చందమామ"లో ఒక పేజీకి సరిపడేలాగ రాయండి. ఆ గ్రామం గురించి పుక్కటిపురాణా లేవైనా ఉంటే వాటినికూడా రాయండి. "చందమామ"లో ప్రచురించబడే ప్రతి వ్యాసానికి రూ. 10లు బహుకరిస్తాము. వ్యాసాలను మే నెలాఖరు లోగా ఈ కింది చిరునామాకు పంపండి.

"చరిత్ర ప్రసిద్ధ ప్రదేశాలు"

"చందమామ"

2 & 3, ఆర్కాటు రోడ్డు,

వడవళ్ళని :: మద్రాసు - 26

మనోహరమైన పరిమళమునకు!

మా

రెమి

సౌందర్య
పరికరాలు

Aykan

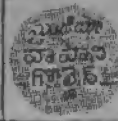
త్యరళో విడుదల!

సుఖ భవ వారి

భక్త శైబలి

రచన: పద్మరాజు.. సంగీతం: పెండ్యాల.. పాటలు: దేవులపల్లి, పద్మరాజు.. మల్లాది
అర్జున్ వారి.. చలం.. కమలాకె. అ. యస్. రెడ్డి.. శ్రీనివాసరావు

దర్శకత్వం: సి. హెచ్. నారాయణమూర్తి... నిర్మాత: బి. ఆర్. నాయుడు

హాయి మరియు సౌఖ్యము

మీ పాపాయిని హాయిగా మరియు
సౌఖ్యముగా ఉండేలా ఉంచుకోండి. కడుపులోని
అస్వస్థతలు పోగొట్టుటలో సహాయపడుటకు
ఆమెకు నిప్ గ్రిప్ వాటర్ యివ్వండి.
నిప్ గ్రిప్ వాటర్ పిల్లలకు వెంటనే సౌఖ్యము
కలిగిస్తుంది. నిప్ కడుపులోని నొప్పిలను,
వాయురోగమును మరియు అట్లుమును జాగా
నయముచేస్తుంది. అహారమును జీర్ణము చేయుటలో
కూడ అద్భుతముగా పనిచేస్తుంది!

ఉత్తమమైన
నిప్ గ్రిప్ వాటర్
కావాలని
పేరు చెప్పు
అదగండి

Nip Gripe Water is manufactured
in India by Arul Drug House
under agreement with
Nip Chemicals, Milano, Italy.

ఆమెరే డ్రగ్ హౌస్,
వర్ది, బొంబాయి-18

ADH 698 TE

ఉస్రైబ్యాటర్స్:

రావ్ అండ్ కో., 32, మింట్ స్ట్రీట్, మదరాసు - 3.

Stanes

ఇది పరిశుద్ధమైన కాఫీ, పొదుపైన కాఫీ.

మీరుచి తగినట్టి ప్రత్యేకంగా తయారైంది.

స్టేన్స్ శుద్ధమైన కాఫీ, ఎన్నికైన కాఫీ,

హెబిల్స్, రెస్టారెంట్ల ఎల్లప్పుడు

ఎంచుకునేది ఇదే. మీరూ దీన్నే వాడుకచెయ్యండి.

Stanes

స్టేన్స్

పరిశుద్ధమైన కాఫీ

ది యునైటెడ్ కాఫీ సప్లై కంపెనీ లిమిటెడ్,
కోయంబతూరు.

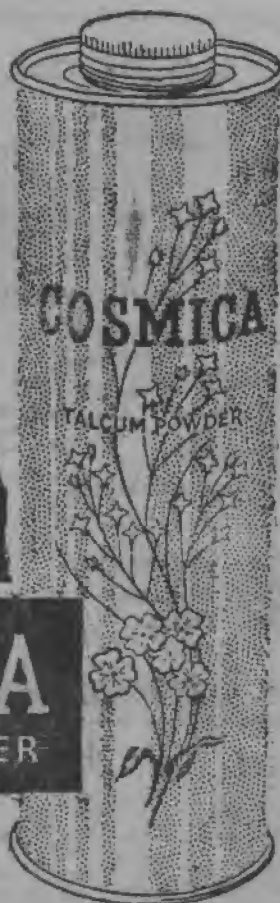

G. 6T

అందరికీ
ఒక్కటే....

COSMICA
TALCUM POWDER

కాస్మికా

టాల్కమ్ పౌడరు

కుటుంబాని కంతకూ మంచిదైన కాస్మికా
టాల్కమ్ పౌడరునే యిక మీరు ఎల్ల
ప్పుడూ వాడండి. అతి కోమలమైన చర్మా
నికికూడా ఎంతో ప్రియమైనదై 'కాస్మికా'
వర్చస్సును ప్రకాశవంతంగా చేస్తుంది.
అంతే కాక ఉదయకాలపు న్యచ్చుతను
సాయంకాలంవరకు అలాగే ఉంచుతుంది.

3 సైజులలో దొరకును.

పెద్ద సైజు

చిన్న సైజు

(వివిధ పరిమాణాలు)

అచ్చతెలుపు, గురిచిరంగు

కాస్మికా-చర్మ సౌందర్యానికి ఒక కానుక

కాస్మికా కాస్మెటిక్స్ ప్రైవేట్ లి., బొంబాయి-1.

ఇది నిక్కము...

...వగిరిన పీఠ, వీరిని మించి
వీర తిండిపట్టు నింపుచును,
శరణులకు నలుపుచేయించును
శరణులకు నలుపు లోమల
చేయబడినట్లుగా వెంటిండును,

అలాగే అలాగే శరణులకు

శరణులకు నలుపుచేయించును,

అలాగే శరణులకు నలుపుచేయించును,

అగ్రాధ్యక్షులైన లమ
శరణులకు నలుపుచేయించును
చేయబడినట్లుగా

అలాగే శరణులకు నలుపుచేయించును

విజయం:

సి. నరేంద్రమ్ అండ్ కో.,

బొంబాయి - 2.

★

డిల్లీ మెడికల్ స్టోర్స్, డిల్లీ.

★

షాహ బవిషి అండ్ కో.,

రాధాబజార్ స్ట్రీట్, కలకత్తా.

★

జె. బలాభాయ్ అండ్ కో.,

నెతాజీ సుభాష్ రోడ్, మద్రాసు.

యువ

(నచిత్ర మాసపత్రిక)

★

ఏప్రిల్ సంచిక వెలువడింది

ఈ సంచికలో కొందరు రచయితలు

మునిమాణిక్యం నరసింహారావు
పాలంకి వెంకటరామచంద్రమూర్తి
గోపీచంద్రగారి సీరియల్ నవల,
పద్మాలు, అనువాద సాహిత్యం,
బుజ్జాయి చిత్రాలు, కార్టూనులు,
మూడురంగుల కవరుతో ముచ్చటగా
వెలువడింది.

★

వెల 50 నయాపైసలు

సం. చందా రు. 6-00

యువ ఆఫీసు

వల్లిక గార్డెన్ రోడ్,

హైదరాబాదు - 1.

నేడే
చూడండి

సారణి వారి
మహాకవి
కాళిదాసు

దర్శకత్వం: కె. కామేశ్వరరావు. చి.వి.

కళ, మాటలు, పాటలు... పింగళి • సురగోతం... పెండ్లాలి • ఛాయా... అన్నయ్య

కళ... గోఖలే • శుభ్రం... పసుమర్తి, పెంపటి

చిత్రావళి

నవయుగ

నిర్మాతలు : కె. నాగమణి

పి. సూరిబాబు

బాధ నివారణకు సంతోషమగు విధానము

- వోవిక్ వర్క్కుల నేటి విప్లవ వారసు మామ్రును—హాదా శేషించి వెనుకబడి కొడువట్లు కాదు.
- వోవిక్ వర్క్కులను మార్చి కొల్పోయి పోక్కు-వివ్వడి. మందులు ఎల్లప్పుడూ వారు అంచాట లేకుండు.
- వోవిక్ చేయి విరావము ప్రత్యేక నైర్వహణ లేక విజ్ఞాన వేత్తలచేత చేయబడి. ఎల్లప్పుడూ తాళాగా పీట లేవిన ట్యూబులలో నుండును.

నోవిన్

డి కంకర్ కెమికల్ కం. లిమిటెడ్. కంకర్-28.
1918 నుండి లేకమును నేమిడుతున్నది.

ఎల్లప్పుడూ ఒక
నోవిక్ ట్యూబును
అందుబాటులో
గిండుకొనుడు
కంటరమున వాప్సి
లేక వాప్సి
నిలువ.
గుండె జిలులు.
మే. వాడినుండి
వత్సర విముక్తి
విచ్చును.

దక్షిణ ఇండియా ఆఫీసు: 5/149, బ్రాడవే, మద్రాసు-1.

మీ
పాపాయికి
ఇష్టం

స్పెన్సర్స్ గ్రైప్ సిరప్

పసిపిల్లల నమస్తమైన ఆజీవ
వ్యాధులకు

ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు:
డి స్వతంత్ర ఏజెన్సీస్,
రామవిహార్, హనుమాన్ పేట, విజయవాడ-2.

మార్చి
25 వ.తేదీ
 విడుదల!

మోడరన్ థియేటర్స్ వారి
 సహస్ర శిరచ్ఛేద

అపూర్వచింతామణి

సంగీతం.. కె.వి.మహదేవన్.. రచన.. ఆశ్రయ

దర్శకత్వం.. S.D.లాల్. సూపర్విజన్.. T.R.సుందరం

STUDIO CITY

PRASADS

ఆధునిక యంత్ర
పరికరములతోను
సాంకేతిక
నిపుణులతోను
అమరివున్న
బ్రహ్మాండమైన సంస్థ

ఆప్ సెట్టు ప్రింటర్సు

ప్రసాద్ ప్రాసెస్ ప్రైవేట్ లి. మదరాసు-26

ప్రతినిధి కార్యాలయం:

కె. వి. డి. నివాస్, (3వ ఫ్లోరు) ముగ్ బాట్ ఏడి, బొంబాయి-4. (ఫోన్: 75526)

కలకత్తా: బ్రిస్టల్ హెటర్ బిల్డింగ్స్; నెం. 2, చౌరంగీ రోడ్, కలకత్తా-13

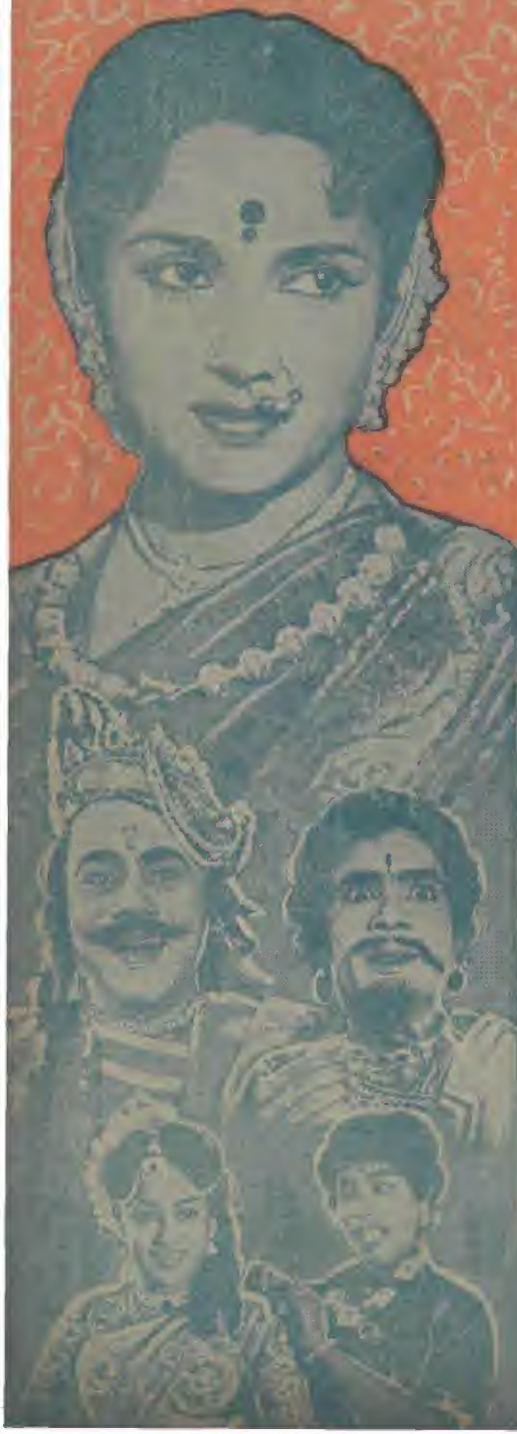
డి/11, 5 మెయిన్ రోడ్, గాంధీనగర్, బెంగళూరు-9. (ఫోన్: 6555)

వస్తూంది!

పద్మిని పిక్చర్స్ సమర్పించు

పిల్లలు తెచ్చిన
చలనిరాజం

నిర్మాత - దర్శకుడు:
బి.ఆర్.పంతులు

ప్రపంచములో సర్వశ్రేష్ఠుడైన భాగవతోత్తముడు ఎవరు?

—బాలకశ్రేష్ఠుడు ప్రహ్లాదుడు
విశ్వవిఖ్యాతి గాంచి పున్నతపదవి నొందిన ఆమర
జాలు దెవరు?

—బాలకశ్రేష్ఠుడు భ్రమభ్రుడు
ప్రచండ రావణు కుంభకర్ణాదుల జయించి
ప్రఖ్యాతి నొందిన శ్రీరామచంద్రుని ఓడించినది
ఎవరు?

—బాలకశ్రేష్ఠులు లవకుశలు
ఎవ్వరు జయించలేని శారకానురుని వధించిన
దెవరు?

—బాలకశ్రేష్ఠుడు కార్తికేయుడు
పూజలందుకొనే మొదటి దైవమెవరు?

—బాల విష్ణుశ్రేష్ఠుడు
కూరకంఠుని కూలద్రోసిన దెవరు?

—బాల మురళీకృష్ణుడు
మృత్యుంజయు నెదిరించి పానికీ చిక్కక
ప్రాణాలను కాపాడుకొని చిరాయు నైనది ఎవరు?

—బాల మార్కండేయుడు

అటువంటి బాలవీరుల సాహసోపేతాలకు
ఈడైన చర్యలతో కూడుకొన్నట్టి చిత్రమే :

"పిల్లలు తెచ్చిన చిట్టిన రాజ్యం"

పిల్లలు దైవసమానులు.
 పిల్లలు పూజనీయులు.
 ఈనాటి బాలురే భావి పౌరులు.
 పిల్లలే దేశ సౌభాగ్యం.
 పిల్లలే తల్లుల సంపద.
 పిల్లలే స్వార్థరహితలు.
 పిల్లల సంకల్పమే దేవుని సంకల్పం.

ఈ పై సత్యాలను ఋజువుచేసే
 మహాన్నత చిత్రరాజం

“పిల్లలు తెచ్చిన
 చల్లని రాజ్యం”

తారాగణం

రాజరాం

రమణాద్రి

వాణకృష్ణ

మిక్కిలినేని

ఎ. వి. మల్లారావు

మాస్టర్ గోపి

మాస్టర్ వెంకటేశ

ఎం. వి. రాజమ్మ

శాంపన

బిబి సుమంగళ

బిబి లక్ష్మి

మరియు, గౌరవ నటులు.

నటీగర్ల ఉలకమ్ శివాజి గణేశన్

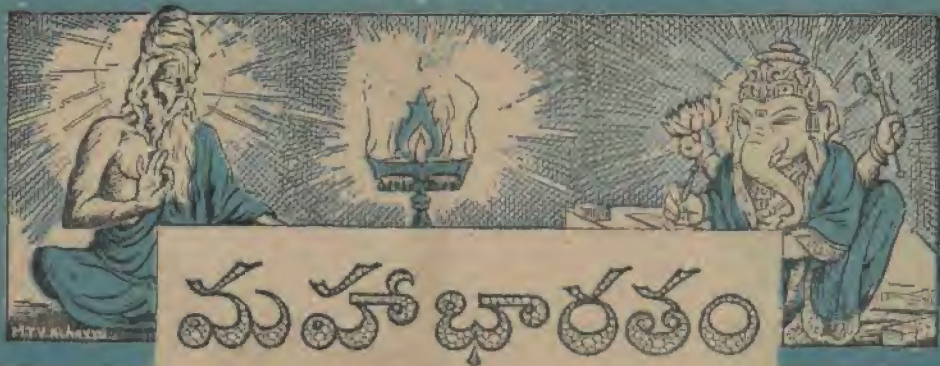
చందమామ

సంచాలకుడు : 'చక్రపాణి'

మహాభారత యుద్ధం తాలూకు భీష్మపర్వం ఈ సంచికతో పూర్తి అవుతున్నది. ఇప్పటికీ పదిరోజుల యుద్ధం పూర్తి అయింది. ఇంకా ఎనిమిది రోజుల యుద్ధం మిగిలి ఉన్నది. మిగిలిన యుద్ధం తాలూకు పోరాటం వివరాలు తగ్గించి యుద్ధం తాలూకు కథకు మాత్రమే ప్రాముఖ్యం ఇవ్వటానికి ప్రయత్నిస్తాము. పాఠకులు ఇదిపరకే యుద్ధపోరాట వివరాలు చదివి ఉన్నారు గనక ఈ మార్పును ఆమోదిస్తారని నమ్ముతున్నాము.

ఈ సంచికనుంచి "మార్క్స్ పోల్ సాహసయాత్రలు", "గలివర్ యాత్రలు" ప్రారంభిస్తున్నాము. "గలివర్ యాత్రలు" కాథ్మాన్ కథగా తొమ్మిది సంచికలలో వెలువడుతుంది. కాథ్మాన్ కథలు 'చందమామ'లో ప్రకటించటం యిదే ప్రథమం. ఈ శీర్షికలు "అహింసా జ్యోతి" లాగ మూడు రంగులలోగాక నాలుగు రంగులలో ముద్రించబడుతున్నాయి. ఇవి పాఠకులను ఆకర్షించగలవని ఆశిస్తున్నాము.

సంపుటి 26 : ఏప్రిల్ 1960 : సంచిక 4

మహాభారతం

ఎనిమిదో రోజు రాత్రి దుర్యోధన దుశ్శాసన శకుని కర్ణులు సమావేశమయారు. దుర్యోధనుడు ఈ విధంగా అన్నాడు: "మన భీష్మ ద్రోణ కృప శల్యులందరూ ఉండికూడా పాండవులను నిర్మూలించ లేకుండా ఉన్నారు. కారణం తెలియదు. పాండవులు చూడబోతే విజృంభించి యుద్ధంచేస్తున్నారు. మన బలాలు నానాటికీ క్షీణిస్తున్నాయి. దేవుడూ, పాండవులూ ఏకమై హేళన చేస్తున్నట్టుగా ఉన్నది నా బ్రతుకు. ఈ యుద్ధంలో ఎలా జయిస్తానో తెలియటంలేదు."

ఈ మాటలు విని కర్ణుడు, "మహారాజా, చింతించకండి. భీష్ముణ్ణి యుద్ధం విరమించుకోమనండి. నేను నా బంధువులతో సహా ఆ పాండవులను క్షణంలో యమలోకానికి పంపుతాను. భీష్ముడికి పాండవులంటే లీపి, పైగా ఆయనకు దురభిమానమూ, ముక్కోపమూనూ. అందుచేత ఆయన పాండవులను

ఒక్కనాటికి నిర్మూలించలేడు. ఆయన ఈ క్షణాన అస్త్రసన్ధ్యారం చేస్తే నేను మరుక్షణాన కదనరంగం ప్రవేశించి, నా శౌర్య పరాక్రమాలు ఆయనకే చూపుతాను," అన్నాడు.

ఈ మాటలకు దుర్యోధనుడు సంతోషించి, మర్నాటి యుద్ధానికి సేనలను ఆయత్తం చెయ్యమని దుశ్శాసనుడితో చెప్పి, కర్ణుడితో, "కర్ణా, నేనిప్పుడే భీష్ముడి శివరానికి వెళ్ళి ఆయనను అస్త్రసన్ధ్యాసానికి ఒప్పించి వస్తాను," అని చెప్పాడు.

తరవాత దుర్యోధనుడు మంచి బట్టలూ, నగలూ ధరించి అట్టహాసంగా ముస్తాబై, గొప్ప పరివారాన్ని వెంటబెట్టుకుని భీష్ముడి శివరానికి వెళ్ళాడు. భీష్ముడు అతనికి తగిన విధంగా స్వాగతమిచ్చి కూచోబెట్టాడు. అతను భీష్ముడితో, "తాతా, కేకయ పాంచాల సోమకుల నందరినీ రూపుమాపుతానని లోగడ ప్రకటించేసి ఉన్నావుగదా,

అపని ఎందుకుచేయవు. ఒకవేళ నీకు పాండవుల మీద ప్రేమ ఉన్నా, లేక, నాపైన ఆగ్రహం ఉన్నా నీవు యుద్ధం చెయ్యటం మాని యుద్ధ భారమంతా కర్ణుడిపైన పెట్టు. అతను పాండవులను బంధుమిత్ర పరివార సమేతంగా మారబం చెప్పేస్తాడు!" అన్నాడు.

ఈ మాటలు వినేసరికి భీష్ముడికి పట్టరాని ఆగ్రహం వచ్చింది. కళ్ళు ఎర్రబడి పోయాయి. అయిన ఆ కోపాన్ని ఎలాగో అణుచుకుని, "దుర్మోధనా, ఎందుకిలా నన్ను శూలాలతో గుచ్చినట్టుగా మాట్లాడతావు? నీకోసమేగదా శత్రుసైన్యాలను కార్చిచ్చులాగా దహించుతున్నాను? ఆర్జునుడు ఎలాటి యోధుడైనాడీ నీకుమాత్రం తెలియదా? నిన్ను గంధర్వులు పట్టుకుపోయినప్పుడు అతను ఒంటరిగా పచ్చి విడిపించాడే! అప్పుడు నీ తమ్ములందరూ పారిపోలేవా? ఈ కర్ణుడు ఏమైనా చెయ్యగలిగాడా? తిరిగి ఈ ఆర్జునుడే విరాటనగరం దగ్గర మనల సందానినీ ఓడించాడుగదా! అతను అసహాయ శూరుడనటానికి ఇంకెం నిదర్శనం కావాలి? నేను ఒక్క శిఖండిని తప్ప మిగిలిన సోమక పాంచాలుల సందరినీ చంపేస్తాను, లేదా వారి చేతిలో చచ్చి అయినా పోతాను. రేపు నేను చేయబోయే

యుద్ధం నీవే చూద్దువుగాని!" అన్నాడు. ఈ మాటలకు తృప్తిచెంది దుర్మోధనుడు పరివారంతో సహా శిరిరానికి వెళ్ళిపోయాడు.

తెల్లవారుతూనే కొరవసైన్యాలు సర్వతో భద్రమనే వ్యూహంలో ఆయత్తమయాయి. ఈ తెమ్మిదవరోజు యుద్ధంలో గొప్పగా పోరాడి శత్రుసైన్యాలను చించి చెండాడిన వారిలో అభిమన్యుడేకడు. ఆ రోజు అతడి ధాటికి ద్రోణ కృప అశ్వత్థామలూ, సైంధవుడూ కూడా తట్టుకోలేకపోయారు. అది చూసి దుర్మోధనుడు అలంబునుడనే రాక్షసుణ్ణి అభిమన్యుడిపైకి పంపాడు. ఇద్దరికీ భయంకరమైన యుద్ధం జరిగింది.

చందమామ

అలంబునుడు బాగా చెప్పితిని మాయవన్ని అంతటా అంధకారం కల్పించాడు. ఆ అంధకారాన్ని బ్రేదించడానికి అభిమన్యుడు సూర్యాస్త్రం ప్రయోగించాడు. చివరకు అలంబునుడు ఓడి పారిపోయాడు. అభిమన్యుడు కొరవ సేనలను భీభత్సపరిచాడు.

త్వరలోనే కొరవయోధులు అభిమన్యుణ్ణి చుట్టుముట్టి ఒంటరివాణ్ణి చేశారు. అతన్ని రక్షించడానికి అర్జునుడు వచ్చాడు. తరవాత ఉభయ పక్షాల వీరులకూ అనేక రకాలుగా ద్వంద్వ యుద్ధాలు సాగాయి. ఆరోజు యుద్ధంలో అర్జునుడు కూడా అభిమన్యుడికి తీసిపోకుండా శత్రునాశనం సాగించాడు.

అయితే అందరికన్న శత్రువులపైన ప్రళయ తాండవం సాగించినవాడు భీష్ముడు. పాండవులు కొరవ సైన్యాలను ఎలా నిర్మూలించారో, భీష్ముడు అలాగే పాండవ సైన్యాలను నిర్మూలించాడు. ఆయన ధాటికి తట్టుకోలేక పాండవ సైన్యాలు పారిపోతుంటే వాటిని ఆపటం ఏ ఒకరికీ సాధ్యంకాలేదు. ఆయన అలా యుద్ధం చేస్తూండగానే సూర్యాస్తమయం అయింది. సూర్యుడితోపాటే పాండవుల ధైర్యం కూడా అస్తమించింది. కొరపుల ఆనందానికి మటుకు మేరలేదు.

ముందు జరగవలసిన యుద్ధంగతి గురించి పాండవ యోధులు మాట్లాడుకున్నారు. ధర్మరాజు కృష్ణుడితో, "అవతల భీష్ముడుండగా ఈ యుద్ధాన్ని తలపెట్టడం ఎంత అవివేకమైన పని! ఆయన మమ్మల్ని బతకనివ్వడు, బతికిఉంటే ఏ ధర్మమైనా సాధించవచ్చు. చచ్చి ఏమి సాధించగలం? నేని యుద్ధం మానేస్తాను. నీ సలహా ఏమిటి?" అన్నాడు.

దానికి కృష్ణుడు, "భీష్ముడు చచ్చినట్లయితే నీకు విజయం తప్పదు. భీష్ముణ్ణి చంపటం అర్జునుడికి ఇష్టంలేని పక్షాన నన్ను యోధుడుగా నియమించు. నీ ఆజ్ఞతో

ఆస్తం పట్టి నేనా భీష్ముణ్ణి క్షణంలో వధించి నీకు విజయం చేకూర్చుతాను!" అన్నాడు.

"కృష్ణా, నీవు ఆస్తం పట్టినని అని ఉన్నావు. నీ మాట ఆయద్ధం చెయ్యటం నా కిష్టంలేదు. యుద్ధం చెయ్యటం తప్ప మాకు నీవల్ల ఏ యితర సహాయం లభించినా అదే పదివేలు. మొదట్లో భీష్ముడు నా పక్షం యుద్ధం చెయ్యకపోయినా ఇతర రీతిగా సహాయపడతా నన్నాడు. ఆయన నా మేలు కోరేవాడు. అందుచేత మనం ఆయనవద్దకు వెళ్ళి ఆయన ఎలాగు చచ్చి పోతాడో ఆ ఉపాయం అడుగుదాం....కృష్ణా, తండ్రి లేని మమ్మల్ని ఆయన తండ్రిలాగా పెంచాడే, ఆయనను చంపటానికి చూస్తున్నాంగదా, ఈ క్షత్రియ జన్మ ఏమి జన్మ!" అన్నాడు ధర్మరాజు.

కృష్ణుడు ధర్మరాజు సూచనను ఆమోదించి. భీష్ముడు ఎలా చస్తాడో ఆయననే అడగటంలో తప్ప లేదన్నాడు. పంచసాంఘ్యం, కృష్ణుడూ ఆయుధాలూ కపచాలూ తీసివేసి, కిరీటాలు కూడా లేకుండా భీష్ముడి గిరిరానికి వెళ్ళి ఆయనకు భక్తితో నమస్కారాలు చేశారు.

భీష్ముడు వారిని ఎంతో ఆదరంతో కూర్చోబెట్టి కుశలప్రశ్నలు వేసి, వచ్చిన పని

అడిగాడు. ధర్మరాజు ఆయనలే. "తాతా, ఆరేజు కారేజు బనక్షయం అవుతున్నదేగాని మేము గెలిచే జాడ లేదు. నిన్ను యుద్ధంలో ఎలా గెలిచాలో మాకు తెలియటంలేదు. నిన్ను జయించే ఉపాయం ఏదైనా ఉంటే చెప్పవా?" అన్నాడు.

దానికి భీష్ముడు, "పొండవులారా, నేను జీవించి ఉండగా ఈ యుద్ధంలో మీకు విజయం లభించేది కల్ల. మీకు గెలిచాలని ఉంటే నన్ను శ్రీఘంగా పడగొట్టండి. ఇందుకు మీకు శిఖండి ఉన్నాడు. వాడు మహారథుడు, రణకురుడు. కాని వాడు మొదట స్త్రీ అయిఉండి అనంతరం పురుషు

తైన కారణంచేత నేను వాడితో యుద్ధం చెయ్యను. కనుక వాణ్ణి ముందుంచుకుని మన అడ్డునుడు నాపైకి యుద్ధానికి వస్తే నన్ను సులువుగా చంపగలుగుతాడు. ఆ తరవాత కొరవ సేసలు ఎలాగూ ఓడిపోతాయి,” అన్నాడు. పాండవులు ఈ సలహా తీసుకుని ఏతామహుడికి నమస్కరించి తమ శిబిరాలకు వెళ్ళిపోయారు.

ఇంతా అయాక అడ్డునుడు నీరుకారి పోయాడు. ఆతను కృష్ణుడితో, “నన్ను భీష్ముడు దుమ్ములో ఆడుకుంటూంటే చూసి బాధపడేవాడు. ఒకనాడాయన తొడ మీద కూచుని ‘నాన్నా’ అని పిలిస్తే, ‘నేను

నీకు తండ్రిని కాను, నాయనా, తాతను,’ అన్నాడు. ఆయనను ఎలా చంపను? ఆయన మమ్మల్నిందరినీ చంపినా సరే!” అన్నాడు దీనంగా.

అడ్డునుణ్ణి కృష్ణుడు మందలించాడు, చేసిన ప్రతిజ్ఞ నిలబెట్టుకోవటానికి భీష్ముణ్ణి చంపవలసిందే నన్నాడు. తనను చంపబూనినవాణ్ణి చంపటం క్షత్రియధర్మమని బోధించాడు.

పదవ రోజు తెల్లవారింది. ఈ రోజు పాండవులు శిఖండిని ముందుంచుకుని తమ సైన్యాలతో యుద్ధరంగానికి కదిలారు. కొరవసైన్యాలకు భీష్ముడు ముందు నిలబడ్డాడు. యుద్ధం ఆరంభమవుతూనే పాండవ సృంజయలు విజృంభించి కొరవసైన్యాలను చెండాడసాగారు. ఇది చూసి భీష్ముడు మండిపడి పాండవ సైన్యాలను దారుణ హింసాకాండకు గురి చేయసాగాడు. ఆయన దుర్యోధనుడితో, “నేను పదివేల రథికులను చంపకుండా యుద్ధం చాలించనని నిశ్చయం పెట్టుకున్నాను. ఆ ప్రకారమే ఈ రోజు పదివేలమంది రథికులను చంపుతాను. అదైర్య పడకు,” అన్నాడు.

అవతలి పాండవ యోధులందరూ ఆ రోజు భీష్ముణ్ణి చంపటమే తమ లక్ష్యంగా

పెట్టుకుని అయనపైకే వచ్చారు. అలాగే కొరవ యోధులు అయనను రక్షించటమే తమ లక్ష్యంగా పెట్టుకుని, భీష్ముడిపైకి వచ్చే శత్రు యోధులకు అడ్డుపడి ప్రాణాలపై ఆశ వదిలి యుద్ధంచేశారు. ఈ విధంగా ఆ పదపరీజు యుద్ధమనే జూదంలో భీష్ముడు పణం ఆయ్యాడు.

ఆర్జునుడు శిఖండితో, "నీతో భీష్ముడు యుద్ధం చేయడు. నువ్వు ఇవాళ అయనను చంపితేరాలి. ఇతర కొరవ యోధులందరూ కలిసి నిన్ను అడ్డినా వారినందరినీ నే నెక్కణ్ణి ఎదుర్కొని, వారివల్ల నీకేమి ప్రమాదం రాకుండా చూస్తాను. ఎలాగైనా ఈనాడు భీష్ముణ్ణి చంపి నీవు శాశ్వత కీర్తి సంపాదించాలి!" అని హెచ్చరించాడు.

ఆ రోజు ఆర్జునుడు శిఖండిని వెన్నాడే ఉన్నాడు. పాండవపక్షం గల యోధులందరూ భీష్ముణ్ణి చంపటానికి కంకణం కట్టుకుని అయనపైకి వచ్చారు. అదేవిధంగా కొరవ వీరులందరూ అయనను రక్షించటానికి కంకణం కట్టుకుని పాండవ వీరులను హోరాహోరి ఎదిరించారు. ఆ రోజు దుశ్శాసనుడు ప్రత్యేకించి భీష్ముణ్ణి అంటి పెట్టుకుని ఉండి అద్భుతమైన శౌర్య ప్రతాపాలు ప్రదర్శించాడు. ద్రోణుడికి భీష్ముడా

రోజు యుద్ధంలో పదిసాతాడని ఎందుకో సందేహం కలిగింది. అయన తన కొడుకైన అశ్వత్థామతో, "నాయనా, ఏ తండ్రి కూడా కొడుకు మరణం కోరడు. కాని ఇవాళ నీవు నీ ప్రాణాలను కూడా లక్ష్యంచేయక భీష్ముణ్ణి కాపాడాలని నా ఆజ్ఞ!" అన్నాడు.

తన పక్షపు యోధులు పాండవయోధులను ఎదిరించి పోరాడుతుంటే భీష్ముడు తన ప్రాణాలకోసం కొంచెంకూడా లక్ష్య పెట్టక మృత్యువిహారం చేస్తూ తాను అనుకున్న ప్రకారం పదివేల మంది శత్రురథికులనూ చంపాడు, విరాటుడి తమ్ముడైన శతానీకుణ్ణి చంపేశాడు.

ఆయన ఒంటరిగా ఉభయ సైన్యాల మధ్య నిలబడి పాండవ సేనలను మారణ హోమం చేస్తున్న సమయంలో శిఖండి రథం వెనకగా కృష్ణుడు అర్జునుడి రథాన్ని తోలుకుంటూ ఆయనను సమీపించాడు.

భీష్ముడు శిఖండితో యుద్ధం చెయ్యలేదు, కాని అతని గుర్రాలనూ సారథిని కొట్టాడు. అర్జునుడు శిఖండి వెనుకనుంచి భీష్ముడి చేతిలోని విల్లు విరగగొట్టాడు. ఆయన ఎన్ని విల్లులు ఎత్తితే అన్నిటినీ తన బాణాలతో విరగగొట్టాడు. ఈలోపుగా శిఖండి భీష్ముడి శరీరంనిండా బాణాలు గుచ్చేస్తున్నాడు, కాని భీష్ముణ్ణి అవి బాధించలేదు, అయితే అర్జునుడి బాణాలు తగిలినప్పుడల్లా ఆయన బాధతో చెప్పుకుని, "ఈ బాణాలు శిఖండివి కావు," అన్నాడు.

"మీరంతా భీష్ముడిపై తలపడండి, మీకేమీ ప్రమాదం రాదు!" అని ధర్మరాజు తన పక్షపు యోధులను హెచ్చరించాడు.

రెండు గడియలపాటు భీష్ముడి చుట్టూ అతి భయంకరమైన యుద్ధం చెలరేగింది. ఆ తరువాత దుర్యోధనాదులందరూ చూస్తూండగానే భీష్ముడు తూర్పువైపు తలఉంచి రథం మీదనుండి కిందికి ఒరిగిపోయాడు. అయితే ఆయన దేహం నేలకు తగలకుండా ఆయన శరీరంలో గుచ్చుకున్న బాణాలే ఆపాయి. ఎక్కడా రెండంగుళాలు ఖాళీ లేకుండా ఆయన శరీరంనిండా బాణాలు గుచ్చుకున్నాయి. అవే ఆయనకు అంప శయ్య అయ్యాయి.

భీష్ముడు పడిపోగానే సైన్యంలో హాహా కారాలు చెలరేగాయి. అది దక్షిణాయన కాలం. మహనీయులు ఉత్తరాయణంలో ప్రాణాలు వదిలగోరుతారు.

భీష్ముడు ప్రాణవరిత్యాగం తన చేతిలో ఉన్నవాడు. అందుచేత ఆయన ఉత్తరాయణం వచ్చేవాకా జీవించి ఉండటానికి సంకల్పించాడు.

జ్వాలాద్వీపం

4

[ప్రాయలు చిత్రసేనుడితో ఉగ్రాక్షుడు తమ పశువులనూ, మనుషులనూ ఎత్తుకుపోతున్నట్లు చెప్పారు. చిత్రసేనుడు, ఉగ్రాక్షుడి కొటకు వెళ్ళాడు. రాజ్యంలో పశువులనూ, మనుషులనూ ఎత్తుకు పోతున్నది జ్వాలాద్వీపం నుంచి వస్తున్న భయంకర మానవులని ఉగ్రాక్షుడు అన్నాడు. వాళ్ళను చూపుతానని అతడు చిత్రసేనుడికి మాట యిచ్చాడు. తరవాత—]

ఉగ్రాక్షుడు చిత్రసేనుణ్ణి, అతడి వెంట వచ్చిన పరివారాన్ని, భటులనూ వెంటపెట్టుకుని చారికి తన కొటలోని వెలలేని రత్నరాసులనూ, వెండి బంగారాలనూ చూపించాడు. ప్రపంచం ఘట్టినప్పటినుంచి, అనాటివరకూ రాక్షసులు వాడిన వివిధ రకాల అయుధాలూ, విచిత్రమైన శిరస్త్రాణాలూ చూచి, చిత్రసేనుడు చాలా అబ్బురపడ్డాడు. కాని, అతణ్ణి అన్నిటికన్న ఆశ్చర్యపరిచింది రాక్షసుడి కొటలో వున్న ధనరాసులు. రాక్షసు

లకు ధనంతో ఏం పని? "ఉగ్రాక్ష! రాక్షసులైన మీకు, ఈ ధనకనకాలతో ఏం పని?" అని అడిగాడు చిత్రసేనుడు.

ఈ ప్రశ్న వింటూనే ఉగ్రాక్షుడు పెద్దగా నవ్వి, "ఎనాటికైనా, మా రాక్షసబాతి నాగరికులై, మీలాగా పర్తక వ్యాపారాలూ, వ్యవసాయవృత్తులూ చేయదలిస్తే, వీటిని ఉపయోగించుకుంటారు. అదొక్కటే కాక, మరో పద్ధతినిమిదెళ్ళకు సంభవించనున్న ఒకానొక ముఖ్య సంఘటనను మనసులో వుంచుకుని

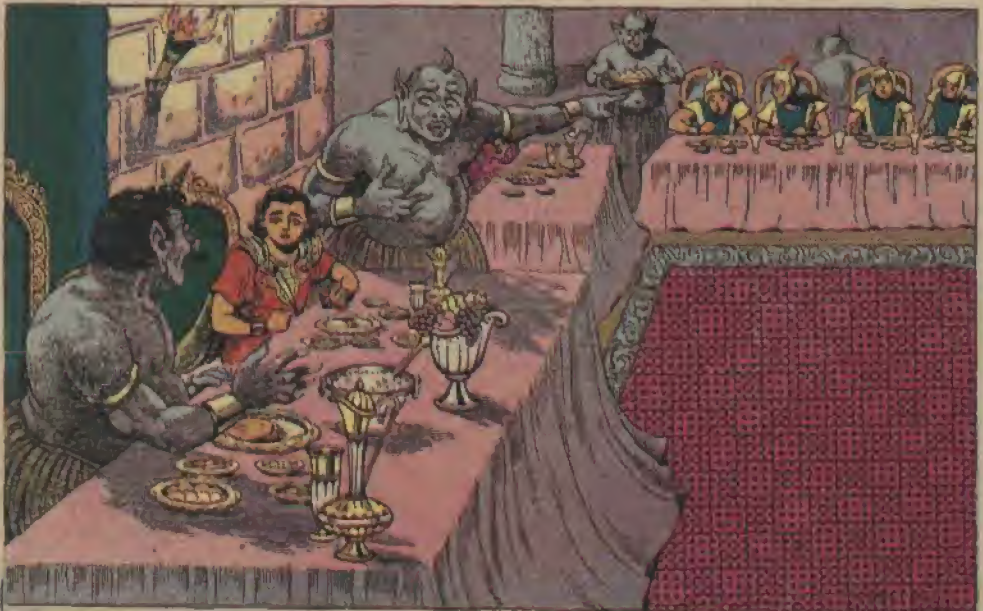
కూడా, ఈ ధన కనకాలను కోటలో భద్ర పరిచాను," అన్నాడు.

పద్దెనిమిదేళ్ల తరవాతి ముఖ్య సంఘటన అంటూ ఉగ్రాక్షుడు మాట్లాడగానే, చిత్రసేనుడికి, యిందులో ఏదో మోసం వున్నదన్న అనుమానం కలిగింది. అయినా, తన అనుమానాన్ని రాక్షసుడు పసికట్టేలా ప్రవర్తించటం మంచిదికాదు. తను పద్దెనిమిదేళ్ల తర్వాత ఎప్పుడో, నిజంగా తన కొడుకును అతడి పరం చేస్తానని, వాడు నమ్మితే నమ్మనీ అనుకున్నాడతడు.

చిత్రసేనుడు రాక్షసుడి కోటలోని అద్భుతాలన్నీ చూసేలోపల సూర్యాస్తమయ

మయింది. ఉగ్రాక్షుడు, తన అతిథికి, అతడి అనుచరులకూ గొప్ప విందు చేశాడు. విందు మధ్యలో ఉగ్రాక్షుడి సేవకుడొకడు, యజమాని దగ్గరకు పరిగెత్తుకువచ్చి, "ప్రభో! బ్వాలాద్వీప వాసులు ఎక్కివచ్చే భయంకర పక్షి ఒకటి కుంభికుప్ప ప్రాంతంలో కనిపించింది. ఆక్కడ కావలా వాళ్లు మంటలువేసి, ఆ సంగతి తెలియపరిచారు," అన్నాడు.

సేవకుడి మాటలు వింటూనే ఉగ్రాక్షుడు అదిరిపడి, "చిత్రసేనా! మనం త్వరగా బయలుదేరటం మంచిది. నీ రాజ్యంలో ప్రజలను ఎత్తుకుపోయే, మహా క్రూరుల్ని నీకు చూపెడతాను," అన్నాడు.

అందరూ క్షణాలమీద భోజనాలు చేసి ఉగ్రాక్షుడి వెంట బయలుదేరారు. ఉగ్రాక్షుడు, తనవెంట చిత్రసేనుణ్ణి, కొద్దిమంది ఆయుధధారులైన తన సేవకుల్ని తీసుకుని తతిమ్మావారిని, తన అనువరులవెంట మరో దిక్కుగా పంపాడు.

ఉగ్రాక్షుడూ, చిత్రసేనుడూ కోట వదిలి తూర్పు దిక్కుగా కొంతదూరం అడివిలో నడిచేసరికి, హఠాత్తుగా కోటవైపునుంచి పెద్ద రెక్కల చప్పుడూ, కీచుమనే వికృత ధ్వనులూ వినిపించాయి. అందరూ చెట్ల మధ్య ఆగి కోటకేసి చూశారు. కోటమీద వలయాకారంగా రెక్కలు చాచిన కొన్ని

వింత ఆకారాలు ఎగురుతున్నవి. కోట రక్షకులైన రాక్షసులు పాడుగాటి దివిటీలు గాలిలోకి ఎత్తి, కేకలు పెడుతూ అవి కిందికి దిగకుండా భయపెడుతున్నారు.

"ఉగ్రాక్ష! ఈ వికృతాకారాలు భయోత్పాతం కలిగించేలా వున్నవే! అవి నీ కోట మీద దిగి, దాన్ని ఆక్రమించుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నవా?" అన్నాడు చిత్రసేనుడు.

"జ్వాలాద్వీప వాసులు, అలాంటి ప్రయత్నం లోగడ ఒకటి రెండు సార్లు చేశారు. కాని, నా సేవకులు పెద్దపెద్ద కాగడాలూ, ఈటెలూ వుపయోగించి, ఆ భయం కర పక్షులపై స్వారీ చేస్తున్న ఒకణ్ణి కింద

పడగొట్టారు. వాణ్ణి గానుగకు కట్టి నాలుగైదు చుట్టు తిప్పేసరికి, తను ఎక్కడినుంచి వచ్చిందీ చెప్పాడు. కాని, తతిమ్మా వివరాలు తెలుసుకునే లోపలే వాడు చావటం జరిగింది. ఇప్పుడు, వాడి అనుచరులు నా మీద పగ తీర్చుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు, అంతే. వాళ్లు సాహసించి కోటలో దిగరని నా నమ్మకం,” అన్నాడు ఉగ్రాక్షుడు.

ఉగ్రాక్షుడు మాటలు ముగించి ముగించక ముందే, ఆ చుట్టుపట్లగల చెట్టుచేమలు గాలికి పూగిపోయినై. ఆ వెంటనే గుండెలవిసే లాంటి భీకర ధ్వనులతో రెండు పక్షులు, అల్లంత ఎడంలో కిందికి దిగినై. వాటి వీపుల

మీదనుంచి, పులిచర్మాలు ధరించిన నలుగురు మనుషులు దిగారు.

వెంటనే ఉగ్రాక్షుడు, చిత్రసేనుణ్ణి తన అనుచరులనూ వెత్తుగా వున్న చెట్లమాటుకు తీసుకుపోయాడు. వింత పక్షులనుంచి దిగిన మనుషులు నేలబారున పడుకుని చుట్టూ చెట్లలోకి కొద్దిసేపు జాగ్రత్తగా పరీక్షించి చూసి, తరవాత లేచి ఏమో సంప్రతించుకుని, ముందుకు నడిచారు. వారి వెనకగా రెక్కలల్లాడిస్తూ పక్షులు బయలుదేరినై.

నిజానికి రెక్కలున్నా వాటిని పక్షులనేం దుకు వీల్లేదు. వాటి ముక్కులు దాదాపు మూడడుగుల పొడవున్నవి. ముక్కులు తెరిచినప్పుడల్లా, వాటి నోళ్ళల్లో పులికొరల్లాంటి పళ్ళున్నవి. శరీరంమీద ఎక్కడా ఈకలు లేవు. జంతువులకున్నట్టు వాటికి చిన్న తోక ఒకటి వున్నది. అవి పక్షులలాగే రెండు కాళ్ళ మీద కొంచెం ముందుకు వంగి నడుస్తున్నవి. వాటి ఎత్తు ఏడెనిమిది అడుగులుంటుంది.

“నిజమైన ప్రమాదం ఆ పులిచర్యం గాళ్ళనుంచి కాదు, ఈ వింతపక్షుల నుంచి. అవి వాళ్ళకు వాహనాలుగానూ, రక్షకులుగానూ పనిచేస్తవి. ఎవరైనా ఆ క్రూరుల్ని ఎదుర్కొంటే, ముందుగా వచ్చి మీద పడేవి ఈ పక్షులు. రకరకాల ఈలలతో వాటిని

చందమామ

తమ శత్రువులమీదికి ఆ పులిరాయుళ్ళు ఉసికొల్పుతారు. నా సేవకుల్లో కొందర్ని ఈ పక్షులు తమ ముక్కుల్లో, శాలి గొళ్ళతో చీల్చి ముక్కులుముక్కులుగా చేసినై," అన్నాడు ఉగ్రాక్షుడు.

ఉగ్రాక్షుడు ఇలా మాట్లాడుతున్నంతలో, వింత పక్షులమీదనుంచి దిగినవాళ్లు మెల్లగా ఈలలువేస్తూ, చెట్లలోకి నడవసాగారు. పక్షులు రెండూ ఒకసారి ముక్కులు పైకెత్తి, రెక్కలాడించి వాళ్ల వెనకగా కదిలినై.

"అదుగో, ఆ కొండ పాదంలో వున్న గూడెంకేసే పిళ్ల ప్రయాణం మరికొందరు సే పౌరులు మాయమవ బోతున్నారు," అన్నాడు ఉగ్రాక్షుడు.

"అయితే, మనం చూస్తూ వూరుకో వలసిందేనా?" అన్నాడు చిత్రసేనుడు ఉద్రేకంగా.

"ఆ అంతకన్న చేసేదేముంది? వాళ్ల వెంట ఆ భయంకర పక్షులుండగా, మనం చెయ్యగలిగిందేమీ లేదు. ఆ ద్వీపవాసులు ఒంటరిగా దొరికితే, నా బొటనవేలుతో నొక్కి చూర్లం చూర్లం చేయగలను," అన్నాడు ఉగ్రాక్షుడు కోపంగా

ఇంతలో ఉగ్రాక్షుడూ, చిత్రసేనుడూ నిలబడివున్న చెట్టు మీదినుంచి చెవులు

గింగురైతైలా గుడ్లగూబ ఒకటి అరిచింది. ఆ అరుపు వింటూనే, పులిరాయుళ్ళు చప్పున వెనుదిరిగారు. వాళ్ల చేతుల్లోని బరిసెలు చీకట్లో తళతళ మెరిసినై. భయంకర పక్షులుకూడా ఆగి, పెద్దగా ముక్కులు తెరిచి, వికృతంగా కూతపెట్టినై.

"ఇక్కడెవరో వున్నట్టు వాళ్లు పసి గట్టారు!" అన్నాడు ఉగ్రాక్షుడు. ఆ వెంటనే తన సేవకుల్ని దగ్గరకు పిలిచి, రహస్యంగా ఏమో చెప్పాడు. వాళ్లు రెండు ముతాలుగా చీలి వెళ్లిపోయారు. మరుక్షణం భయంకర పక్షులు ముక్కులు సాచి, ఉగ్రాక్షుడూ, చిత్రసేనుడూ వున్న చోటుకు పరిగెత్తి

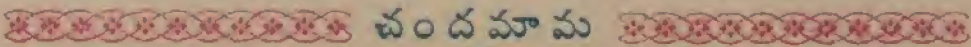
వెనకనుంచి రెండు ముతాలుగా వచ్చి, పులి చర్మాలు ధరించిన వాళ్ళమీద పడ్డారు. ఇదే అదనుగా చిత్రసేనుడు కూడా ముందుకు లంఘించి, తన కత్తితో ఒక శత్రువును అడ్డంగా నరికాడు.

అ తరువాత క్రూరాతిక్రూరమైన పోరు ప్రారంభమైంది. ఉగ్రాక్షుడు తనకు తగిలిన గాయాలను సరకు చేయక, భీకరంగా రంకెలు వేస్తూ, తన చేత గల రాతి గడ్డతో భయంకర పక్షులను మోదసాగాడు. అవి అతడి దెబ్బలను తప్పకుంటూ, పక్కకు ఎగిరి అంతలోనే వచ్చి అతడిమీద కలబడ సాగినై. వాటి వెనకగా పులిచర్మం ధరించినవాళ్లు బరిసెలు చూపుతూ ముందుకు దూకుతున్నారు.

చిత్రసేనుడు కత్తి దూకాడు. ఉగ్రాక్షుడు దిక్కులు చెక్కబిల్లేలా రంకెవేసి తనచేత గల రాతిగద యుళిపిస్తూ, కుప్పించి ముందుకు దూకాడు. అతడు రాతి గదతో తలమీద బలంగా కొట్టేసరికి, ఒక భయంకర పక్షి పక్కకు పడిపోయింది. కాని, రెండోది అతడి కుడిభుజాన్ని కాళ్ళతో గట్టిగా తన్నుతూ, ముక్కుతో బలంగా తలమీద పొడిచింది. అదే క్షణాన ఉగ్రాక్షుడి సేవకు లైన రాక్షసులు, గుండె లదిరేలా అరుస్తూ,

చిత్రసేనుడు తన కత్తి దెబ్బకు ఒక శత్రువు కింద పడగానే, తతిమ్మావాళ్ళమీదికి వురికాడు. వాళ్లు తమ బరిసెలతో అతడి కత్తినుంచి రక్షణ చేసుకుంటూ, విచిత్రమైన ఈలలు వేస్తూ వెనక్కు తగ్గసాగారు. వాళ్లను చుట్టుముట్టాలన్న ప్రయత్నం పక్షులు అడ్డురావటంతో, చిత్రసేనుడికి, ఉగ్రాక్షుడి అనుచరులకూ సాధ్యంకాలేదు. అవి తమ రెక్కలతో, ముక్కులతో, కాళ్ళతో

రా సాగినై. వాటి వెనకగా పులిచర్మం ధరించినవాళ్లు బరిసెలు చూపుతూ ముందుకు దూకుతున్నారు.

వారిని చితక బారుతూ, తమ యజమానులతోపాటు వెనక్కు వెళ్లసాగినై.

ఇది చూసిన ఉగ్రాక్షుడు భయంకరంగా ఘూర్చిల్లుతూ, రాతి గదను రెండు చేతులతో రివ్వరివ్వమని తిప్పతూ, ముందుకురికాడు. అనరికి చాపగా మిగిలిన శత్రువులు ముగురూ, పటేల రెక్కలమీదికి ఎగబాకారు. వాళ్లు కిచుమంటూ పెద్దగా ఈల వేయగానే పక్షులు గాలిలోకి లేచినై. ఉగ్రాక్షుడు రాతి గదను గాలిలో గిరున తిప్పి, వాటికేసి విసిరాడు. ఆ ఊపుకు ఆతడు వెల్లకిలా పడిపోయాడు. బాణంలా మీదికి వస్తున్న గదను ఒక భయంకర పక్షి ముక్కుతో గట్టగా పొడిచింది. ఆ వెంటనే రాతిగద దభీమంటూ కింద పడిపోయింది.

గాయాలపల్ల రక్తం వరదలై పారుతూ కింద పడివున్న ఉగ్రాక్షుణ్ణి, చిత్రసేనుడు సమీపించి, "ఉగ్రాక్ష! ప్రాణాపాయకరమైన దెబ్బలేమీ తగలలేదుగదా?" అని అడిగాడు.

"ప్రాణాపాయమా!" అంటూ ఉగ్రాక్షుడు బాధతో మూలిగి, "ప్రాణాపాయం ఏమీ లేదు. బహుశా, పదిరోజులపాటు మంచం పట్టవలసివస్తుంది. నా సేవకు లెంతమంది చచ్చారు?" అని అడిగాడు.

"ఇద్దరిని భయంకర పక్షులు ముక్కులతో చీల్చివేసినై. నలుగురు గాయాల బాధతో మూలుగుతున్నారు," అంటూ సమీపానికి వస్తున్న రాక్షసులకేసి తిరిగి, "శత్రువుల్లో ఒక్కడేగదా, చచ్చింది?" అని అడిగాడు చిత్రసేనుడు.

"అవును, రాజా!" అన్నారు వాళ్ళు.

"ఛీ, విరికపందలారా! ఇంతమంది రాక్షస వీరులం పుండగా, ఎక్కడినుంచో వచ్చిన మానవమాత్రులు మనల్ని చావచితక కొట్టటమా? ఛీ!" అంటూ ఉగ్రాక్షుడు లేవబోయాడు. అంతలో, అతడి సేవకులు దగ్గిరకు వచ్చి, ఆతణ్ణి నడుమూ, భుజాలూ పట్టుకుని లేవనెత్తి, నిలబెట్టారు. —(ఇంకా వుంది)

వాసవదత్త

ఉదయన వాసవదత్తల వివాహం జరిగాక కొంతకాలం విశేష విలాసాలతోనూ, వేట తోనూ వేడుకగా గడిచిపోయింది. ఈ సమయంలో ఆరుణి అనేవాడు వత్సరాజ్యంలో చాలాభాగం అవహరించి కౌశాంబీ రాజధానిని కూడా ఆక్రమించుకున్నాడు.

వత్సరాజుకు అతని రాజ్యం తిరిగి సంపాదించి పెట్టేటందుకు ఆయన మంత్రులైన యౌగంధరాయణులు, రుమణ్వంత, వసంతుకులు ఆలోచన చేశారు; మగధ రాజైన దర్శకుడికి పద్మావతి అనే చెల్లెలున్నది, అమెకూ ఉదయన మహారాజుకూ ఎలాగైనా వివాహం జరిపించినట్లయితే, మగధరాజు సహాయంతో ఆరుణిని జయించి వత్సరాజ్యాన్ని తిరిగి సంపాదించవచ్చునని వారు నిశ్చయించారు.

అయితే వత్సరాజుకు ప్రయభార్య వాసవదత్త ఉండగా తన చెల్లెలు పద్మావతిని

ఇవ్వనని దర్శకు మహారాజు ఖచ్చితంగా చెప్పేశాడు. అందుకని మంత్రులు ఒక నాటకం ఆడారు: లావాణ్యకం వద్ద వత్సరాజు వేటాడుతున్నాడు, ఆ సమయంలో శిబిరం నిప్పు అంటుకుని అందులో వాసవదత్త మరణించినట్టూ, అమెను రక్షించబోయి యౌగంధరాయణుడు కూడా చనిపోయినట్టూ వత్సరాజుకు మిగిలిన ఇద్దరు మంత్రులూ తెలిపారు. ఇందుకు వాసవదత్త కూడా ఒప్పుకున్నది.

వత్సరాజు వేటనుంచి శిబిరానికి వచ్చేలోపుగా యౌగంధరాయణుడు బ్రాహ్మణ తాపసి వేషం ధరించాడు, వాసవదత్త బ్రాహ్మణస్త్రీ వేషం ధరించి అవంతిక అని పేరు మార్చుకున్నది; ఇద్దరూ కలిసి మగధకు రాజధాని అయిన రాజగృహానికి బయలుదేరారు. వారు రాజగృహం వెలపల ఉండే ఒక ఆశ్రమం చేరారు.

వారు అశ్రమం చేరవచ్చేటప్పుడు రాజ సోదరి పద్మావతి అశ్రమం చూడవచ్చింది. భటులు, "తొలగండి, దారి ఇవ్వండి!" అని కేకలు పెడుతూ ముందు వచ్చారు. అటు వంటి అదిలింపు యౌగంధరాయణుడికి, వానపదత్తకి కూడా అలవాటు లేదు. కాని వారి వెనకగా వచ్చేది పద్మావతి అని తెలిసి ఇద్దరూ సంతోషించారు.

పద్మావతికి అశ్రమస్థిలు అప్యాయంగా స్వాగతమిచ్చారు. అమె వెంట ఉండే కంచుకి అశ్రమవాసులతో, ఎవరి కేమేమి కావాలో పద్మావతిని అడగమన్నాడు. ఎవరూ ఏమీ కోరలేదు, కాని యౌగంధ

రాయణుడు ముందుకు వచ్చి, "అయ్యా, నాదొక మనవి. ఈమె నా చెల్లెలు. అమె భర్త దేశాంతరాలలో ఉన్నాడు. నేను తిరిగి వచ్చేదాకా ఈమెను రాజసోదరి తనవద్ద ఉంచుకోవాలని నా కోరిక," అన్నాడు. పద్మావతి అందుకు సమ్మతించింది.

ఆ సమయంలో అక్కడికి లావాణకం నుంచి ఒక విద్యార్థి వచ్చాడు. అతను కావటానికి రాజగృహం వాడేగాని, లావాణకంలో వేదవిద్యాభ్యాసం చేస్తున్నాడు. అతను లావాణకం విశేషాలు చెబుతూ, శివీరంతో పాటు వానపదత్తాదేవీ, యౌగంధరాయణుడూ కాలిపోగా వేటనుంచి తిరిగివచ్చిన ఉదయన మహారాజు తన భార్యతాలూకు కాలిపోయిన అభరణాలూ మొదలైనవి గుండెకు హత్తుకుని విలపించి, తానుకూడా ఆ మంటలలోనే పడి అత్తహత్య చేసుకోబోయాడనీ, మంత్రులు ఎంతో బలవంతంగా ఆయనను ఆపారనీ, ఆయన దుఃఖంతో స్పృహ తప్పిపోయాడనీ చెప్పాడు.

ఇదంతా విని వానపదత్తకన్యలు కారే సరికి ఆమెది ఎంత సున్నితమైన మనస్సానని అందరూ అనుకున్నారు. ఉదయన మహారాజుకు తిరిగి స్పృహ వచ్చినట్టు విద్యార్థి చెప్పినాక పద్మావతి ఒక పెద్ద

నిట్టూర్పు విడిచి, తనకు ఉదయనుడిపై గల అనురాగం బయటపెట్టుకున్నది.

తరవాత యౌగంధరాయణుడు పద్మావతి వద్ద సెలవు తీసుకుని ఆశ్రమప్రాంతం నుంచి వెళ్లిపోయాడు.

పద్మావతి వాసపదత్తను తనవెంట తీసుకుపోయింది. పద్మావతి తన భర్త అయిన ఉదయనుణ్ణి ప్రేమించి పెళ్లాడగోరుతున్నట్టు వాసపదత్త తెలుసుకున్నది. త్వరలోనే వారిద్దరి వివాహంకూడా స్థిరపడింది. కాని ఇందుకుగాను ఉదయనుడు ఎలాటి ప్రయత్నమూ చేయలేదు. వత్సరాజైన ఉదయనుడు ఏదో పనిమీద రాజగృహానికి రాగా

దర్భక మహారాజు అతని ఆభిజాత్యమూ, యౌవనమూ, అందమూ చూసి తన సోదరిని చేసుకోమని కోరాడు. పెళ్ళిముహూర్తం చేరవస్తున్నకొద్దీ వాసపదత్తకు చికటి తనను చుట్టుముట్టుతున్నట్టుయింది.

ఆమె అందరిమధ్యా నిలవలేక ఒంటరిగా వెళ్ళి ఒక పొదరింట కూచుని తన దుస్థితికి విచారిస్తూ ఉంటే ఒక దాని పూలు పట్టుకుని ఆమెను వెతుక్కుంటూ వచ్చి, పెళ్ళి కూతురికోసం వివాహ మాల కట్టమన్నారని చెప్పింది. పాపం, వాసపదత్త మాల కట్టి ఇచ్చి, "ఇకనుంచి నా భర్తకూడా నా వాడుకాడు!" అనుకున్నది.

ఒకనాడు పుష్పవనంలో రాతి తిన్నెపైన పద్మావతి, వాసవదత్త, ఒక చెలికత్తే చేరి మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఆ సమయంలో, పద్మావతికి ఉదయనుడిపై ఎలాటి ప్రేమ ఉన్నది తెలుసుకోవటానికి వాసవదత్త ప్రయత్నించింది.

“నేనేమీ చెప్పలేను, కాని ఆయన దగ్గర లేకపోతే ఒంటరిగా ఉన్నట్టు తోస్తుంది. వాసవదత్తాదేవి ఆయనను నాలాగే ప్రేమించేదా అని అనుకుంటూ వుంటాను,” అన్నది పద్మావతి.

“ఇంతకంటెకూడా హెచ్చుగా ప్రేమించేది!” అన్నది వాసవదత్త నేరు జారి.

“ఆ సంగతి నీకెలా తెలుసూ?” అని పద్మావతి అడిగింది.

వాసవదత్త తెప్పిరిల్లుకుని, “లేకపోతే అయినవారిని కూడా తృణీకరించి ఆయన వెంట వెళ్ళిపోయి పెళ్ళాడుతుందా?” అని జవాబిచ్చింది.

తరవాత పద్మావతి తన భర్త ఇంకా వాసవదత్తను మరిచిపోలేదనీ, తాను వీణ వాయిస్తానంటే ఆయన పెద్దగా ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి మౌనంగా ఉండిపోయాడనీ చెప్పింది.

“అలా అయితే ధన్యురాలిని!” అని వాసవదత్త తన మనసులో అనుకున్నది.

ఈ సమయంలో ఉదయనుడూ, వసంతకుడూ పద్మావతిని వెతుకుతూ అటుగా వచ్చారు. తనవెంట వాసవదత్త ఉండటం చేత రాజు కంట పడటం ఇష్టంలేక పద్మావతి తన చెలికత్తెలిద్దరితోనూ ఒక పొదరింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది. అప్పటికీ వసంతకుడూ ఆ పొదరింట్లో వెదుకుదామని సమీపించాడు; పద్మావతి చెలికత్తె తేనెతుట్టెను రేపే సరికి తేనెటీగలకు భయపడి వసంతకుడు వెనక్కు వచ్చేవాడు.

తరవాత రాజు, విదూషకుడైన వసంతకుడూ రాతితిన్నె పైన కూచుని సంభాషించు

కున్నారు. "ఇక్కడ ఎవరూ లేరు. మిమ్మల్ని ఒక్కమాట అడగాలనివుంది; అడగనా?" అన్నాడు వసంతకుడు. ఉదయనుడు అడగమన్నాడు.

"నీకు పద్మావతి అంటే ఎక్కువ ఇష్టమా? వాసవదత్త అంటే ఎక్కువ ఇష్టమా?" అని వసంతకుడు అడిగాడు.

ఉదయనుడు ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పనిరాకరించాడు. దానినిబట్టే పద్మావతి, ఆయన వాసవదత్తను ఎక్కువగా ప్రేమించాడని అర్థంచేసుకున్నది. తరవాత వసంతకుడు రాజు నోటితోనే ఆ మాట చెప్పించాడు కూడా. అది విని వాసవదత్త, "అహ,

ఇన్ని కష్టాలు పడ్డందుకు ఈ ప్రతిఫలం చాలు!" అనుకున్నది.

పద్మావతి దానిమాత్రం, "చూడవమ్మా, మహారాజుగారు ఎంత అన్యాయంగా మాట్లాడుతున్నారో!" అన్నది.

"సుగుణవతి అయిన వాసవదత్తాడేవిని అయిన ఇప్పటికీ మరిచిపోకుండా ఉండటం గొప్పవిషయం కాదుటే!" అన్నది పద్మావతి.

వాసవదత్త వెంటనే పద్మావతితో, "అమ్మా, ఎంత ఉత్తమురాలివో నీ మాటలే చెబుతున్నాయి!" అన్నది. తరవాత ఆమె పద్మావతిని రాజు ఉన్నచోటుకి పంపేసి తాను అవతలికి వెళ్ళిపోయింది.

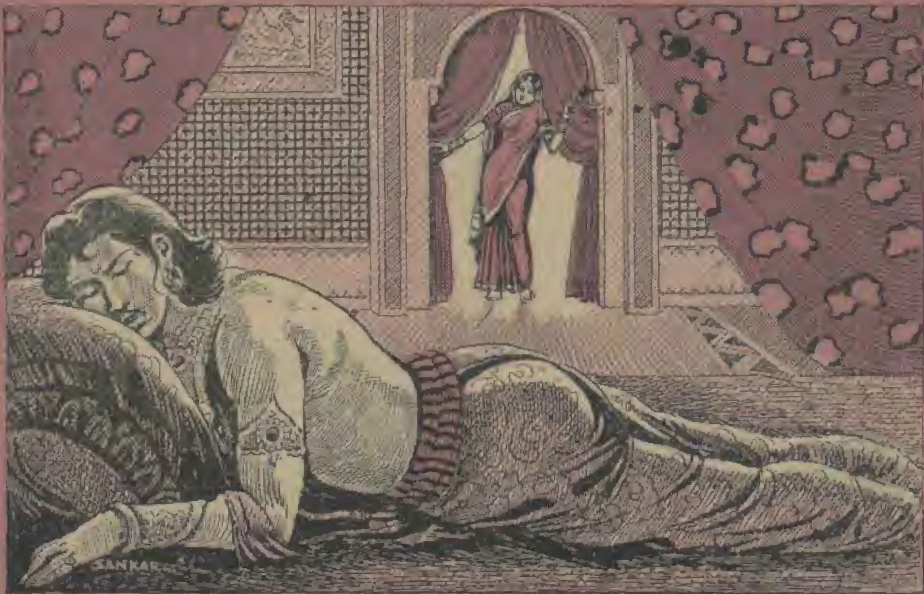
కొద్దిరోజులు గడిచాయి. పద్మావతి తొలి వేదనతో బాధపడుతూ సముద్ర గృహంలో పడుకుంటాననీ, అవంతికను పిలుచుకు రమ్మనీ, ఆమె చక్కని కథలు చెప్పి తన బాధ నయంచేస్తుందనీ దాసీలతో చెప్పింది. రాజును పిలుచుకు రమ్మని ఒక దాసి వెళ్లి వసంతకుడితో కూడా చెప్పింది.

ఉదయనుడూ విదూషకుడూ సముద్ర గృహానికి వచ్చేసరికి అక్కడ ఎవరూ లేరు, పక్కమాత్రం ఉన్నది. ఉదయనుడు పక్కమీద పడుకుని, పద్మావతి వచ్చేదాకా ఏవైనా కథలు చెప్పమన్నాడు. విదూషకుడైన వసంతకుడు ఏదో చెబుతూండగా

రాజుకు నిద్ర వచ్చేసింది. అదిచూసి వసంతకుడు లేచి వెళ్ళిపోయాడు.

త్వరలోనే వాసవదత్త అక్కడికి వచ్చింది. గదిలో ఒక్క చిన్న దీపం మాత్రమే వెలుగుతున్నది. ఆ వెలుగులో ఆమె తన భర్తను పక్కమీద చూసి పద్మావతి అని భ్రమ పడింది. "ఒక గుడ్డిదీపం ఉంచి, ఆమెను ఒంటరిగా విడిచి అందరూ వెళ్ళిపోయారు!" అనుకుంటూ ఆమె వెళ్లి పక్కమీద కూచున్నది. ఇంతలో ఉదయనుడు నిద్రలో, "వాసవదత్తా! వాసవదత్తా!" అని పిలిచాడు.

వాసవదత్త చివాలైన లేచి నిలబడి, "ఇది నా భర్త! పద్మావతి కాదు! అయ్యో,

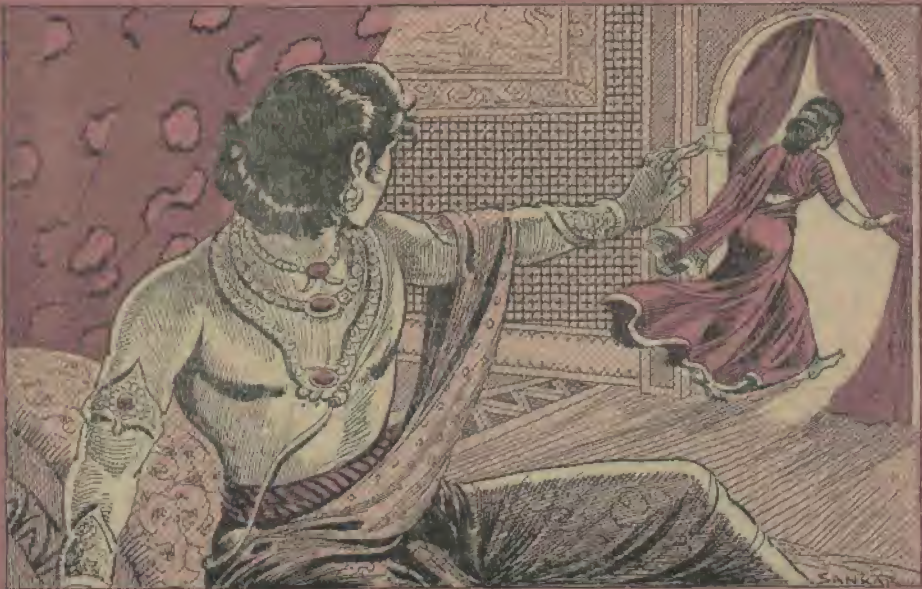
అయిన నన్ను చూడలేదుగదా, చూస్తే యౌగంధరాయణుడి పథకమంతా పాడై పోతుంది. నేను జీవించి ఉన్నానని తెలిస్తే దర్శక మహారాజు నా భర్తకు సహాయం చెయ్యడు!" అనుకున్నది.

కాని ఆమె అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోలేదు. అక్కడ ఎవరూ లేరు గనక తన భర్తను తనివితీరా చూద్దామని ఉండిపోయింది. అంతేకాదు, నిద్రలో ఉదయనుడు తనతో మాట్లాడుతూంటే తానా మాటలకు సమాధానంకూడా చెప్పింది. అఖిలకు తనక్కడ ఉండటం భావ్యంకాదని తోచినాకకూడా తన భర్త బయటికి చాచిన చేతిని భద్రంగా

మందంమీద పెట్ట యత్నించింది. ఆమె వెళ్ళిపోతూండగా ఉదయనుడు కళ్ళు తెరిచి, "అగు, వానవదత్తా, అగు!" అని కేక పెట్టాడు; ఉదయనుడు లేచి ఆమె వెళ్ళిన దిక్కుగా పరిగెత్తి, తలకు తలుపు తగలగానే తాను ఒకవేళ కల గన్నానేమో నని అనుమానించాడు.

ఇంతలో పనంతకుడు వచ్చి రాజు చెప్పినదంతా విని, అదంతా కల అయి ఉంటుందన్నాడు.

అరుణితే యుద్ధానికి ఉదయనుడి మంత్రి అయిన రుమణ్ణంతుడు సైన్యా లను ఆయత్తం చేసుకుని వచ్చాడు. దర్శక

మహారాజు తన సైన్యాలను కూడా నిర్జంజనం చేసి, ఈ సేనలన్నిటికీ నాయకత్వం వహించ మని కోరుతూ ఉదయనుడికి కబురు పంపాడు. ఉదయనుడు పక్కమీది నుంచి లేచి వెళ్ళిపోయాడు.

యుద్ధంలో వత్సరాజు గెలిచి, పోయిన తన రాజ్యాన్ని తిరిగి సంపాదించుకున్నాడు. తలవని తలంపుగా అతని వీణ ఘోషవతి కూడా తొరికింది. దానిని ఎవరో నర్మదా తీరాన చూసి పట్టుకువచ్చి కొకాంటి రాజు పాదం దగ్గర మోగిస్తుంటే ఉదయనుడు విని గుర్తించాడు. ఘోషవతిని చూడగానే అతనికి వాసవదత్త జ్ఞాపకం వచ్చి దుఃఖం ఆగలేదు.

అదే సమయానికి ఉజ్జయినినుంచి ప్రద్యోతుడు రెండు బొమ్మలు పంపాడు. అవి వాసవదత్తా ఉదయనులవి; వాటిని పెట్టే ఉజ్జయినిలో వివాహకాండ జరిపించారు. వాసవదత్త బొమ్మను చూస్తూనే పద్మావతి

ఆవంతికను పోల్చుకుని, “వాసవదత్తాదేవికి ఈ బొమ్మకూ పోలికలున్నాయా?” అని భర్త నడిగింది.

“పోలిక లుండటం కాదు, ఈ బొమ్మ అచ్చు వాసవదత్తే,” అన్నాడు ఉదయ నుడు. పద్మావతి తొట్రుపడుతూ, “ఇలాటి స్త్రీ ఇక్కడే ఉన్నది,” అన్నది. వెంటనే ఆవంతికను పిలుచుకురమ్మని ఉదయ నుడు కోరాడు. పద్మావతి వెళ్ళి ఆవంతి కను తెచ్చింది.

బ్రాహ్మణ వేషంలో యౌగంధరాయ ణుడు కూడా అక్కడికి వచ్చాడు.

నిజం బట్టబయలయింది. యౌగంధ రాయణుడు తాను ఎందుకీ నాటకమంతా ఆడినదీ వివరించి రాజును క్షమాపణ కోరాడు. ఉదయనుడు క్షమాపణ నిరాక రించి అయనకు తన కృతజ్ఞత తెలిపాడు.

తరవాత ఉదయనుడు తన ఇద్దరు భార్యలతో సుఖంగా ఉన్నాడు.

చెడ్డ శిష్యుడు

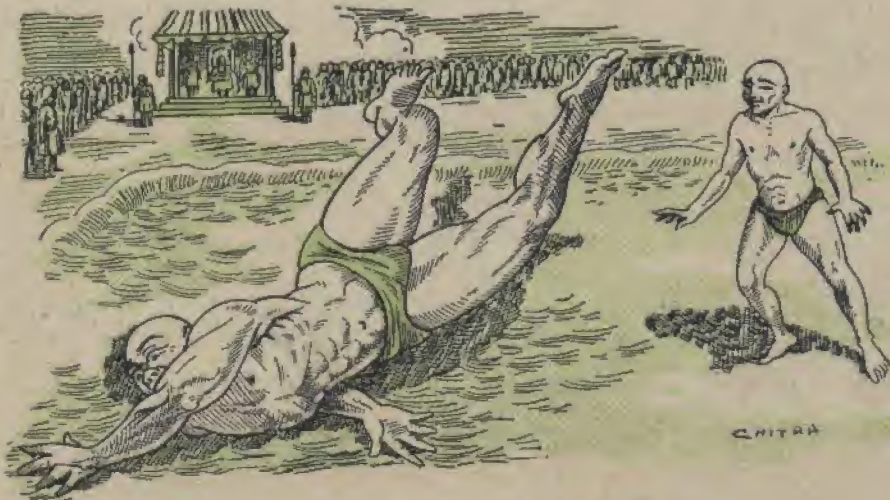
ఒక రాజ్యంలో పేరుమోసిన వస్త్రాదు ఒకడుండేవాడు. అతడి దగ్గర మల్లవిద్య నేర్చుకునేందుకు అనేక ప్రాంతాలనుంచి యువకులు వస్తూండేవారు. వస్త్రాదుకు నూట నలభైఒక్క కుస్తీపట్టు తెలుసు. వాటిలో నూట నలభై పట్టును తన శిష్యుల్లో మంచివాడని భావించినవాడికొకడికి నేర్పాడు. కొన్నాళ్ళ తరవాత ఆ శిష్యుడు రాజుగారి దగ్గరకు పోయి, “మహారాజా! రాజ్యంలో నన్ను మించిన వస్త్రాదు మరొకడు లేడు. అఖిరికి నాకు విద్య చెప్పిన గురువువైనానరే ఓడించగలను. కాని, ఆయన ముసలివాడు కావటంవల్లా, నాకు విద్య నేర్పిన వాడవటంవల్లా కృతజ్ఞతకొందికీ ఆయనమీద నవాలు చేయదలచలేదు,” అన్నాడు.

శిష్యుడి మాటలు వింటూనే రాజుగారికి మండిపోయింది. అంత విద్య నేర్పిన గురువుపై కృతజ్ఞతాభావం లేనందుకు అతణ్ణి కోప్పడి, “అయినా, నీ మాటల్లో వున్న నిజం ఎంతో తెలిసిపోతుంది. మీ ఇద్దరికీ కుస్తీ ఏర్పాటుచేశాను,” అన్నాడు.

గురుశిష్యుల కుస్తీ చూసేందుకు చాలామంది జనం వచ్చారు. యువకుడూ, బలశాలి అయిన శిష్యుడూ ఏనుగుపిల్లలా ముసలి గురువుమీదికి దూకాడు. గురువుకు తను బలంలో శిష్యుడికి తీసికట్టని తెలుసు. అందువల్ల అతడు శిష్యుడికి నేర్పకుండా వదిలిన ఆ ఒక్క కుస్తీపట్టు ప్రయోగించి, అతణ్ణి గాలిలోకి ఎత్తి దూరంగా విసిరివేశాడు.

“ఈ పట్టు నువ్వు నాకు నేర్పలేదు, ఇది అన్యాయం!” అన్నాడు శిష్యుడు, పడ్డచోటనుంచి లేచి మన్ను దులుపుకుంటూ.

“ఇలాంటి సమయం రావచ్చునే దాన్ని నీకు నేర్పలేదు,” అన్నాడు ముసలిగురువు. రాజు, చూడవచ్చిన ప్రజలూ గురువును మెచ్చుకున్నారు.

ప్రతీకారం

వజ్రగిరి రాజైన విక్రమసింహుడికి పద్మ ముఖి అనే కుమార్తె ఉండేది. ఆమె అసమాన సౌందర్యవతి అని దేశదేశాలా పేరు మోసింది. ఆమెను పెళ్ళాడాలని నానా దేశాల రాజకుమారులు ప్రయత్నించారు. వారిలో రత్నగిరి రాజకుమారుడైన ఇంద్రవర్మను మాత్రమే ఆమె పెళ్ళాడ నిశ్చయించింది.

ఆమెను పెళ్ళాడగోరిన వారిలో శృంగపురపు రాజైన కాలకేతుడు కూడా ఉన్నాడు. అతని తల్లి అతనితో, "నాయనా, నీకు పద్మ ముఖి వంటిదే భార్య కావాలి. అందుచేత నీవు వెళ్ళి విక్రమసింహుడితో మాట్లాడు. ని సంబంధానికి వారు తప్పక ఒప్పుకుంటారు!" అని ప్రోత్సహించి పంపింది. కాలకేతుడు వజ్రగిరికి వచ్చి తన కోరికను విక్రమసింహుడికి తెలుపుకున్నాడు. విక్రమసింహుడు అతని కోరిక నిరాకరించాడు.

కాలకేతుడు తల వంచుకుని వచ్చిన దానినే వెళ్ళిపోయాడు. అ తరువాత విక్రమసింహుడు రత్నగిరి నుంచి ఇంద్రవర్మను పిలిపించి, పద్మముఖిని అతనికి ప్రధానం చేశాడు. ఇంద్రవర్మ సంతోషంతో రత్నగిరికి తిరిగివచ్చి పెళ్ళి ప్రయత్నాలు ప్రారంభించాడు.

ఇంతలో కొండరాజు దండులు వచ్చి రత్నగిరిపై దాడిచేశాయి. రత్నగిరి బలాలు వీరోచితంగా పోరాడినప్పటికీ విజయం అనుమానాస్పదంగా కనబడింది. అందుచేత ఇంద్రవర్మ తన శాఖోయే మామగారికి కబురుచేసి సహాయం అడిగాడు. వెంటనే వజ్రగిరినుంచి విక్రమసింహుడూ, ఆయన కొడుకు శక్తిసింహుడూ తమ బలాలతోసహా కదిలి ఇంద్రవర్మకు సహాయం వెళ్ళారు.

ఈ సంగతులన్నీ శృంగపురంలో తెలిశాయి. కాలకేతుడితో అతని తల్లి, "నాయనా,

ఇప్పుడు వజ్రగిరి కోటకు రక్షణ ఏమీ లేదు. నీవు కొద్ది బలాలతో వెళ్ళి కోటను వశపరుచుకుని పద్మముఖిని ఎత్తుకురా. మీకిద్దరికీ ఇక్కడే పెళ్ళిచేసి ఆ విక్రమసింహునికి గట్టి ప్రాయశ్చిత్తం చేస్తాం!" అన్నది.

తల్లి సలహాప్రకారం కాలకేతుడు వజ్రగిరికి వెళ్ళి బలాత్కారంగా పద్మముఖిని బంధించేసి శృంగపురానికి తెచ్చాడు. అతను వెళ్ళిన పని సాధించుకు వచ్చినందుకు అతని తల్లి, చెల్లెలు ఇందుమతి ఎంతగానో సంతోషించారు.

ఈ లోపల రత్నగిరివద్ద జరిగిన యుద్ధంలో విక్రమసింహుడు ప్రాణాలు కోల్పోయాడు, ఇంద్రవర్మ రాజ్య భ్రష్టుడయ్యాడు. ఈ వార్తకూడా శృంగపురానికి వచ్చి చేరింది. ఈ పరిస్థితిలో చంద్రముఖి కాలకేతుణ్ణి తప్పక పెళ్ళాడుతుందని అందరూ అనుకున్నారు. కాని చంద్రముఖి అతన్ని పెళ్ళాడటానికి ఎంతమాత్రమూ ఒప్పులేదు. "నేను పెళ్ళాడితే ఎప్పుడైనా ఇంద్రవర్మనే పెళ్ళాడతాను! అలా జరగకపోతే సన్యాసినిగా జీవిస్తానుగాని మరొకరిని ఎన్నటికీ పెళ్ళాడను!" అన్నది.

కాలకేతుడు ఆభిమానం కలవాడు. అతని తల్లి వారిద్దరికీ బలాత్కార వివాహం

చేయ తలపెట్టింది, కాని అందుకతను సమ్మతించలేదు; "ఎనాటికైనా ఆమె ఇష్టంమీదనే పెళ్ళాడతాను," అన్నాడు.

అతని తల్లి చంద్రముఖిని నయాన వంచలేక భయపెట్ట జూసింది, కాని చంద్రముఖి భయపడలేదు. అందుచేత ఆమె చంద్రముఖితో, "నీవు నా కోడలివై నీ మర్యాద దక్కించుకుంటా వనుకున్నాను. అందుకు సమ్మతించావు కావు గనక ఇకనుంచి నీవు మా బానిసత్వ మాత్రమే," అంటూ ఆమెచేత అడ్డమైన చాకిరి చేయించసాగింది.

చంద్రముఖి నిద్ర లేచినది మొదలు రాత్రి ఎంతో షాద్దుపోయినదాకా బట్టలు

ఉతకటమూ, వంట చెయ్యటమూ, అంటు తోమటమూ మొదలైన పనులు చేసి, ఒక మూల పడుకుని నిద్రపోయేది. ఇవి చెయ్యటానికైనా ఆమె ఒప్పుకున్నది గాని కాల కేతుణ్ణి పెళ్ళాడటానికి ఒప్పుకోలేదు.

తల్లి ఆమెను ఇలా చూడటం కాలకేతు దికిగాని, అతని చెల్లెలైన ఇందుమతికిగాని ఇష్టంలేదు. ఇందుమతి పైకేమీ అనలేదు; కాలకేతుడు మాత్రం తల్లితో, "అమ్మా, ఆ పిల్ల రాజకుమార్తె. ఆమెను గౌరవంగా చూడటం మనకే గౌరవం!" అన్నాడు. కాని తల్లి, "నీకు తెలియదురా, నాయనా! దానికి మనమీద వినరంత గౌరవం లేదు. దానికి

బుద్ధి రావాలంటే ఇదే దారి. ఎప్పటికైనా దాన్ని నీ భార్య చేసి తీరుతాను, చూస్తూ ఉండు!" అన్నది. కాలకేతుడు తల్లికి మారాడలేదు.

చంద్రముఖి మూడేళ్ళపాటు ఈ యమ చర అనుభవించింది. ఆమె విచారంతోనూ, చాకిరితోనూ చిక్కి శల్యమయింది. ఒక నాటి ఉదయం ఆమె బట్టలు తీసుకుని ఉతకటానికి నది పద్దకు వెళ్ళింది. నదికి దిగువగా కొంత దూరంలో ఒక తెప్ప కదులుతూ ఉండటం ఆమె మొదటనే చూసింది. అయితే ఆమె ఒక్కొక్క బట్టే ఉతికి ఒడ్డున పెడుతూ మధ్యలో తలఎత్తి

చూసేసరికి ఆ తెప్ప తనకు చాలా సమీపంలో కనబడింది. ఆ తెప్పలో ఇద్దరు మనుషులున్నారు. ఆమె లేచి నిలబడి వారి కేసి ఆశ్చర్యంతో చూడసాగింది. ఎందుకంటే ఆ తెప్పలో ఉన్నది తన తమ్ముడైన శక్తిసింహుడూ, తనకు భర్త కావలసిన ఉండిన ఇంద్రవర్మ.

వారుమాత్రం ఆమెను గుర్తించలేదు. శక్తిసింహుడు ఆమెతో, "అమ్మా, ఇది కాల కేతుడు వీలే శృంగపురంకాదా?" అన్నాడు. అవునన్నది చంద్రముఖి.

"కొంతకాలంక్రితం వారు వజ్రగిరి రాజు కూతురు పద్మముఖిని ఎత్తుకువచ్చారు.

ఆమె బతికి బాగున్నదా?" అని శక్తిసింహుడు మళ్ళీ అడిగాడు.

"బాగానే ఉన్నది. మహారాణి కావటానికి ఇష్టంలేక బట్టలు ఉతుకుతూ, రాజకుటుంబానికి ఊడిగం చేస్తున్నది!....నన్ను గుర్తించలేదా, శక్తి?" అన్నది చంద్రముఖి.

శక్తిసింహుడు అక్కను కొగలించుకుని ఏడ్చాడు. ఇంద్రవర్మకు కూడా కళ్లు చెమ్మి గిల్లాయి. ఆమె వారిద్దరికీ జరిగిన సంగతి అంతా చెప్పింది.

"అయిందేదో అయింది. ఇక మన కష్టాలు గట్టెక్కినట్టే. కొండరాజును అందరమూ కలిసి ఓడించాం. ఇప్పుడు రత్నగిరికి

ఇంద్రవర్మ రాజు. నీ జాత తెలిసేదాకా ఆతను రాజ్యాభిషేకం చేసుకోదలచలేదు. మేము సైన్యంతోనే వచ్చాం. కాని నీకేమం కోరియుద్ధం ప్రకటించలేదు. నీవు కనిపించావు గనక యుక్తితో శత్రువును లోబరుచుకుంటాం!” అన్నాడు శక్తిసింహుడు.

“శక్తి, మనకు యుద్ధంతో పనిలేదు సరికదా, యుక్తితోనూ పనిలేదు. చంద్రముఖిని ఈ తెప్పలోనే ఎక్కించుకుని వచ్చినదారే పోదాం!” అన్నాడు ఇంద్రవర్మ.

“అందులో ప్రతీకారం ఏమున్నది, ఇంద్రా? నా సోదరిని ఇంత చేసిన ఆ రాక్షసిని, దాని పంశాన్ని విడిచిపుచ్చుతామా?

అది కల్గి!...రేపు జాము పొద్దెక్కిసరికి ఆకస్మికంగా కోటపై వచ్చి పడతాం. మేము వచ్చేదాకా ఎలాగో అత్యురక్షణ చేసుకో!” అని శక్తిసింహుడు తన అక్కతో అన్నాడు. తెప్ప వెళ్ళిపోయింది.

“నా దుర్దినాలు అంతరించాయి. ఇక నేను దాసిని కాను. ఒక రాజకుమారుడి అక్కను, మరొక రాజుకు కాబోయే భార్యను!” అంటూ చంద్రముఖి తాను తెచ్చిన బట్టలన్నీ నదిలో గిరవాటువేసి ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళిపోయింది.

అమెను చూస్తూనే రాజమాత, “ఇంత సేపు బట్టలు ఉతకటమా? మిగతా పను

లన్నీ ఎప్పుడు చేద్దామనుకున్నావు? నీకు గట్టిగా బుద్ధి చెప్పాలి," అన్నది.

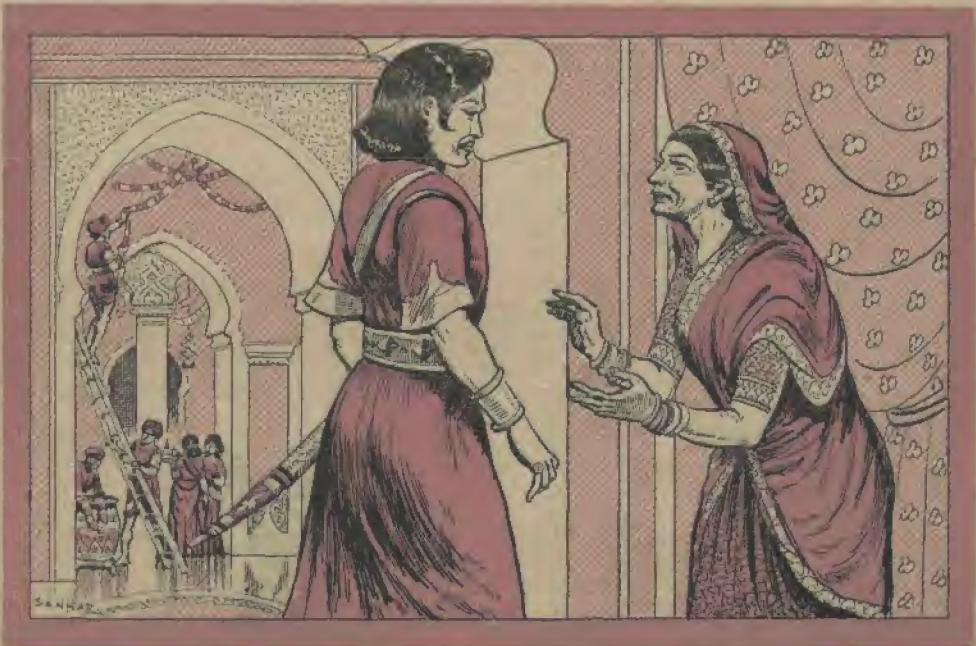
"నాతో మర్యాదగా మాట్లాడు!" అన్నది చంద్రముఖి కొరడాతో కొట్టినట్టు.

"నీకింత పాగరా?" అంటూ రాజమాత చంద్రముఖిని కొట్టించటానికి భటులను పిలిచింది. చంద్రముఖి అమెతో, "నేను రేపే రాజుని కావటానికి నిశ్చయించాను. ఇప్పుడు నామీద ఎవరన్నా చెయ్యి చేసుకున్నారో రేపు తప్పక వారి ప్రాణాలు తీసేయిస్తాను, జాగ్రత్త!" అన్నది.

ఈ మాటలు వినగానే రాజమాతకు ఎక్కడ లేని ఆనందమూ పొంగివచ్చి కాల

కేతుడికి కబురుచేసింది. అతను కూడా చంద్రముఖి తనను పెళ్ళాడటానికి ఎలా గైతేనేం ఒప్పుకున్నదిగదా అని సంతోషించి మర్నాడు వివాహం జరపుకోటానికి ఏర్పాట్లు ప్రారంభించాడు.

మర్నాడు తెల్లవారేసింది. రాజ ప్రాంగణం మంతా పెళ్ళి సన్నాహంలో సందడిగా ఉన్నది. జాము పొద్దెక్కింది. భటులు రోజు కుంటూ వచ్చి రాజభవనంముందు యుద్ధం జరుగుతున్నదనీ, పెద్ద సేన వచ్చి దాడి చేసిందనీ చెప్పారు. రాజభవనంలో ఉన్న పురుషులందరూ రాజు గారి వెంట శత్రు సైన్యాన్ని ఎదుర్కొనటానికి పరిగెత్తారు.

అదవాళ్ళందరూ అంతఃపురంలో నక్కి భయంతో వణుకుతున్నారు. యుద్ధ కోలాహలం అంతకంతకూ దగ్గిరిగా వినవస్తున్నది. మధ్యమధ్య సైనికులు వచ్చి అపజయ వార్తలు తెలుపుతున్నారు. కాలకేతుడు మరణించిన వార్తకూడా వచ్చింది. రాజమాత ముఖం భయంతో పాలిపోయింది.

కొద్దిసేపట్లో ఒక సేనాపతి అక్కడికి వచ్చాడు. అతను స్త్రీజనంకేసి నిశితంగా చూసి, "మీలో చంద్రముఖిదేవి ఎవరు? ఆమెనూ, ఆమె దాసీలనూ తప్ప మిగిలిన అందరు స్త్రీలనూ తల తీయమని శక్తిసింహ మహారాజు ఉత్తరువు!" అన్నాడు.

ఎవరూ మాట్లాడలేదు. ఇందుమతి మాత్రం చంద్రముఖికేసి ఒకసారి, సేనాని కేసి ఒకసారి చూసి తల వంచుకున్నది.

చంద్రముఖి ఒక్క ఆడుగు ముందుకు వచ్చి, "నేనే చంద్రముఖిని. ఇక్కడ ఉన్న స్త్రీలంతా నా దాసీలే!" అన్నది. సేనాని

వంగి ఆమెకు నమస్కారం చేసి అక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోయాడు. అతనివెంట ఉన్న సైనికుడు రాజమాత మొదలుకొని దాసీదాసి వరకూ అందరికీ సంకెళ్ళు తగిలించి తీసుకుపోయాడు.

తరవాత కొద్దిరోజులకే ఇంద్రపర్య చంద్రముఖిని పెళ్ళాడి రాజ్యాభిషేకం చేసు కున్నాడు. చంద్రముఖి తన తమ్మడికి ఇందుమతిని చూపించి, "ఈ పిల్ల నన్ను తన వదినగా చేసుకోవాలని ఎంతో ఉబలాట పడింది. నాకు వినాడూ కొంచెంకూడా బాధ కలిగించలేదు. ఈమెను నువ్వు పెళ్ళాడితే నేను సంతోషిస్తాను!" అన్నది. శక్తి సింహుడు ఇందుకు సమ్మతించి ఇందుమతిని పెళ్ళాడి వజ్రగిరికి రాణిని చేశాడు.

కాలకేతుడి తల్లి మాత్రం బతికి ఉన్నంత కాలమూ ఊడిగం చేసింది. ఆమెకు చంద్రముఖి సరి అయిన ప్రతికారం చేసింది.

పేదవాడి బరువు

వినుగు చెందని విక్రమార్కుడు చెట్టు వద్దకు తిరిగి వెళ్ళి, శవాన్ని దించి భుజాన వేసుకుని, ఎప్పటిలాగే మౌనంగా శ్మశానం కేసి నడవసాగాడు. అప్పుడు శవంలోని బేతా భుడు, "రాబా, నీ సహనం నిజంగా నిరుపమానం. నిన్ను చూస్తే వెనకటి మిత్రులందుడనే బెస్తవాడు జ్ఞాపకం వస్తున్నాడు. నీకు శ్రమ తెలియకుండా ఉండగలండులకు మిత్రులందుడి కథ చెబుతాను విను," అంటూ ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు:

పూర్వం తూర్పు సముద్ర తీరాన మిత్రులందుడనే పల్లెవాడుండేవాడు. వాడు చాలా పేదవాడు. రోజూ సముద్రంమీదికి తెప్పలో వెళ్ళి చేపలు పట్టి తెచ్చి వాటితో తన భార్యనూ, అయిదుగురు బిడ్డలనూ పోషిస్తూ ఉండేవాడు. సముద్రంలో ఒక్కచోటనే చేపలు దొరికేవి. వాడికి ఆ స్థలం తెలుసును, అందుచేత ఎంత గాలివానలోనైనా సరే

బేతాళ కథలు

అక్కడికే వెళ్ళి చేపలు తెచ్చుకునేవాడు. వాడి అర్జన కుటుంబం పోషించటానికి బొటా బొటిగా సరిపోతూ ఉండేది. అందువల్ల ఏనాడైనా వాడికి చేపలు దొరక్కపోతే ఆనాడు వాడూ, భార్య, పిల్లలూ పస్తులు పడుకోవలసి వచ్చేది.

ఈ విధంగా మిత్రవెందుడు రోజూ సముద్రంతో ఘర్షణపడుతూ అతి కష్టమీద సంసారం ఈడుకొస్తున్నాడు. వాడికి ఇతర పల్లెవాళ్ళకూడా సాయం లేరు. ఎందుకంటే, అది పదిమంది పల్లెవాళ్ళకు భుక్తి ఇవ్వగల తీరం కాదు. వాడి భార్య ఒక్కతే వాడికి సమస్తమూనూ. ఆమె వాడి వలలు బాగు

చేసేది, గాలాలు జాగ్రత్తపరిచేది. తన భర్త సముద్రం మీదికి వెళ్ళి ఇంటికి వచ్చేదాకా, "నా మొగుడు ఎంత కష్టపడుతున్నాడు! ఏమైపోతాడో!" అనుకుని ఆరాటపడేది.

మిత్రవెందుడు కూడా ఇల్లు బయలుదేరినది మొదలు ఇంటికి వచ్చేదాకా తన భార్య అస్తమానం పడే శ్రమను గురించి అలోచించుకుని జాలి పడేవాడు; తన భార్యనూ పిల్లలనూ ఇంకా ఎక్కువ సుఖపెట్టలేనందుకు విచారించేవాడు.

భార్యభర్త లిద్దరూ మంచి హృదయం గలవాళ్ళు.

ఒకసారి ఆ సమీపంలో ఉండే ఒక పెద్ద వాడు చనిపోయాడు. వాడి భార్య, ఇద్దరు పిల్లలూ బొత్తిగా దిక్కులేని వాళ్ళయి పోయారు. మిత్రవెందుడు వాళ్ళకోసం తన ఇంటికి కొంత దూరంలో ఒక గుడిసె వేసి ఇచ్చాడు. అంతకంటే వాడు ఆ అనాథులకు ఏమీ చెయ్యలేకపోయాడు. ఆ అనాథ స్త్రీ తన ఇద్దరు పిల్లలనూ తనకు చాతనయినట్టు సాకుతూ వచ్చింది.

కొద్ది రోజులు గడిచాయి. ఒకనాడు మిత్రవెందుడు తెప్ప వేసుకుని బయలుదేరగానే పెద్ద గాలివాన సాగింది. మిత్రవెందుడి భార్య చీకటి పడగానే పిల్లలందరికీ ఇంత

గంజి కాచి పాసి, వాళ్ళని వెచ్చగా పడుకో బెట్టి భర్తకోసం ఎదురుచూస్తూ కూచున్నది. తమకోసం అంత తుఫానులోకూడా తన భర్త సముద్రంమీద శ్రమ పడుతూండటం తలుచుకుంటే ఆమె గుంతె కరిగి నీరయింది. పిల్లలు పెద్దవాళ్ళయి కాస్త చేతికి అందివస్తే తన భర్తకు కొంత శ్రమ తగ్గుతుందిగదా అనుకున్నది.

అర్ధరాత్రి అయినా మిత్రవిందుడు తిరిగి రాలేదు. ఆమెకు భయం జాస్తి అయింది. అమె ఒక చిన్న దివిటీ తయారుచేసుకుని దానిని వెలిగించి పట్టుకుని సముద్ర తీరానికి బయలుదేరింది.

మధ్యదారిలో ఆమెకు అనాధస్త్రీ ఉండే గుడిసె తగిలింది. గుడిసె వాకిలి తలుపు గాలికి అటూ ఇటూ కొట్టుకుంటూ ఉండటం చూసి ఆశ్చర్యపడి, మిత్రవిందుడి భార్య తన దివిటీతోసహా ఆ గుడిసెలోకి అడుగు పెట్టింది. మరుక్షణమే గుడిసె మధ్యను పడి ఉన్న అనాధస్త్రీ శవం కానవచ్చింది. కళ్ళలో కంతలుండటంచేత ఆ శవం ముఖాన వాసనీరు పడి అదిక్కులేని మనిషి కన్నీరులాగా కిందికి కారుతున్నది.

ఒక వక్రంగా వాస కురవని చోట ఒక గంపలో గుడ్డలలో పడుకుని ఆమె విడ్డ లిద్దరూ కనిపించారు. వారు నిశ్చింతగా నిద్ర

పోతూ నిద్రలో నవ్వుటం మిత్రమిందుడి భార్య చూసింది.

అమెకా బిడ్డలను చూడగానే గుండె గుబ్బెలుమన్నది. అదివరకే తండ్రిని పొగొట్టు కున్న బిడ్డలకు ఇప్పుడు తల్లికూడా లేకుండా పోయింది. అభిమూ శుభిమూ ఎరగని ఆ పిల్లలకు తమకు రాబోయే కష్టాలేవీ తెలియవు గద! ఇక వాళ్ళకు దిక్కెవరు? వీరు కూడా తల్లిలాగే దిక్కులేని చావు చావ వలసిందేనా?

ఈ మాట అనుకోగానే అమెకు తన అయిదుగురు పిల్లలూ జ్ఞాపకం వచ్చారు. అమె ఇంకేమీ ఆలోచించక ఆ ఇద్దరు పిల్ల

లనూ గంపలోనుంచి ఎత్తి గుడ్డలలో చుట్టి భద్రంగా పట్టుకుని తన ఇంటికి వచ్చేసి, నిద్రపోయే తన పిల్లల పక్కనే ఆ ఇద్దరినీ కూడా పడుకోబెట్టింది. అప్పటికిగాని అమెకు తన భర్త జ్ఞాపకంరాలేదు.

సముద్రపు హోరు తుఫాను హోరులో కలిసి వినవస్తున్నది. మధ్యమధ్య తరగలు ఫెళఫెళా విరిగి పడుతున్న చప్పుడవు తున్నది. అయిదుగురు పిల్లల్ని పెంచటానికే ఇన్ని ఇక్కట్లు పడుతున్న తన భర్త ఇంకా ఇద్దర్ని తెచ్చినందుకు మండిపడతాడేమో! అతను ఇంటికి వచ్చి తనను చితకతన్నివా తప్ప లేదనుకున్నది. భర్తచేత తన్నులు

తినవలసి వస్తుందన్న భయంకంటే అతను ఇంటికి తిరిగి రాడేమోనన్న భయం ఆమెకు జొస్తే అయింది.

తూర్పు తెల్లవారుతుండగా మిత్ర విందుడు ఇంటికి చేరి తలుపు తట్టాడు. భార్య తలుపు తెరిచి బయటికి వచ్చి తడిసి ముద్ద అయిఉన్న తన భర్తను చూసి, "ఎంతసేపటికీ చాకపోతే ఏమైనావో అని భయపడి చస్తున్నాను," అన్నది.

"ఎంత గాలి! ఎంత వాన! ఈ వానలో నువ్వు పిల్లలూ ఎక్లా ఉన్నారోనని నాకు ఒకటే దిగులు! ఒక్క చేప దొరకలేదు. వలంతా చిరిగిపోయింది. తెప్పకట్టు తాడు

కాస్తా తెగింది. అయితే అయిందీలే! ఆన్ని టిక్ దేవుడే ఉన్నాడు!" అన్నాడు మిత్ర విందుడు నిశ్చింతగా.

"పాపం, అ దిక్కులేని అడమనిషి రాత్రి చచ్చిపోయింది. ఇద్దరు పిల్లలూ కళ్ళు తెరవని కూనలు! పాపం వాళ్ళగతి ఏంకాను?" అన్నది భార్య.

మిత్రవిందుడు అదుర్దాగా, "అయ్యో, పాపం! వెంటనే వెళ్లి వాళ్ళను తీసుకురా. అయిదుగురికి ఏడుగురవుతారు. మనకు గంజి ఇచ్చిన రోజున దేవుడు వాళ్ళకివ్వక పోతాడా? అవసరమైతే ఇంతకన్న ఇంకా ఎక్కువ క్రమపడి ఏదోవిధంగా పోషిస్తాను!"

అన్నాడు. భార్య కదలకపోవటం చూసి
వాడు, "ఏమిటి అట్లా అనుమానిస్తున్నావు?
వెంటనే వెళ్ళి ఆ పిల్లల్ని తీసుకురా!" అని
మళ్ళీ అన్నాడు.

"నేనేమీ అనుమానించటం లేదు. లోప
లికి వచ్చి చూడు!" అన్నది భార్య.

భార్య ఆ దిక్కులేని పిల్లలను అదివరకే
ఇంటికి తెచ్చినందుకు మిత్రవిందుడు
పరమానంద భరితుడైనాడు.

బెతాళుడి కథ చెప్పి, "రాజా, మిత్ర
విందుడు మూఢుడా, లేక దారిద్ర్యబాధ
ఎలాటిదో నిజంగా గ్రహించనివాడా? ఉన్న
సంసారాన్నే ఈదటానికి నానా అగచాట్లూ
వడుతూ అనాథ శిశువులను కూడా ఎందుకు
చేరదీయటానికి సిద్ధపడ్డాడు? భగవంతుడి
మీద భారం వేసినవాడైతే ఆ శిశువులను
రక్షించే భారం భగవంతుడిపైనే వేసి
ఊరుకోవచ్చుగా? తన భారం పెంచుకో
వడం దెనికి? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం

తెలిసికూడా చెప్పకపోయావో నీ తల పగిలి
పోతుంది," అన్నాడు.

దానికి విక్రమార్కుడు, "మిత్రవిందుడు
మూఢుడు కాదు. మూఢుడైన వాడు తన
భార్యనూ, బిడ్డలనూ పోషించటానికి అంత
శ్రమ పడడు. తుఫానులో తెల్లవార్లూ కొట్టు
కుని ఒక్క చేపకూడా దొరకక వలెలు
తెంచుకుని వచ్చినవాడికి దారిద్ర్యబాధ
బాగానే తెలుసు. వాడు తన ప్రయత్నం తన
కుటుంబ పోషణకు చాలని కారణంచేత
భగవంతుడిపైన భారం వేశాడేగాని, భగ
వంతుణ్ణి నమ్ముకుని ముక్కు మూసుకుని
కూచున్నవాడుకాదు. తన పిల్లల క్షేమం
కోసం అలా ఒళ్ళు దాచుకోకుండా పనిచేసే
వాడు ఇతర పిల్లలను ఎన్నడూ దేవుడి
దయకు వదలలేడు," అన్నాడు.

రాజుకు ఈ విధంగా మౌనభంగం
కాగానే బెతాళుడు శవంతోసహా మాయమై
మళ్ళీ చెట్టెక్కాడు. —(కల్పితం)

namo

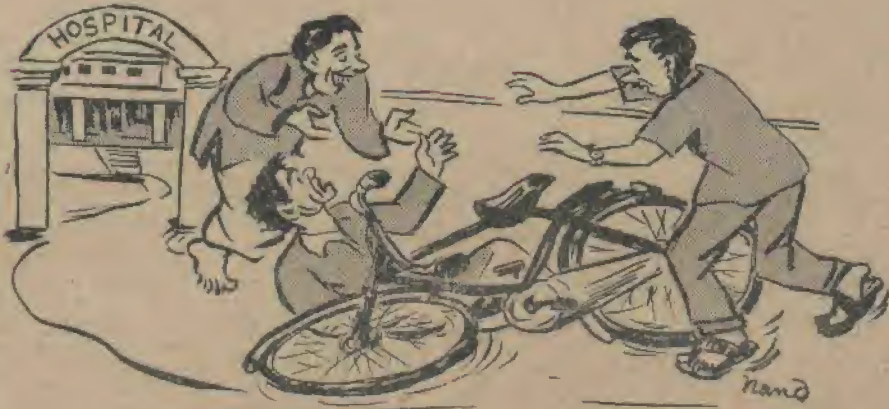
namo

మేష్టరు: మన నాటకంలో, భీముడి పాత్ర
ఎవరు వేస్తారు?

మధ్యముడు: నేను, సార్!

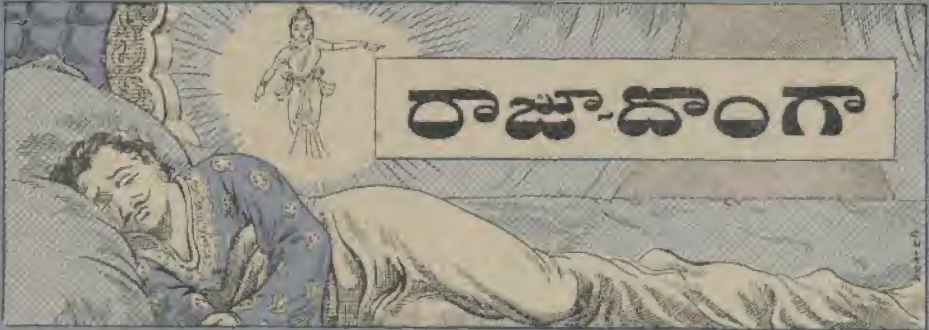
"విమర్శా, నేరు విసురుకుంటున్నావు?"

"ఉడుకు కావీ తాగాను."

namo

"అదృష్టవంతుడివి! ఆస్పత్రి చేరువలోవున్నది."

రాజా దొంగ

పూర్వం పాటలీపుత్రంలో ఉగ్రసేనుడనే మహావీరుడైన రాజు ఉండేవాడు. ఆయన కొందరు ఉండే సామంతులు లందరూ యోధులు. అందుచేత ఉగ్రసేన మహారాజును చూస్తే శత్రువులకు సింహస్వప్నంగా ఉండేది. అయితే ఆయనకుగల సామంతులలో అవినీతిపరులూ, ప్రజా పీడకులూ అయినవారు కొందరుండేవారు. రాజుగారి అభిమానానికి పాత్రులైన కారణంగా వారు నిరంకుశంగా ప్రవర్తించసాగారు.

ఉగ్రసేనుడిపట్ల అమిత విశ్వాసం గల చిల్లరయోధులలో సహదేవుడనే యువకుడు ఒకడున్నాడు. దుష్టులైన సామంతులు తమ దుర్మార్గాలతో మహారాజు పరిపాలనకు తీరని కళంకం తెచ్చిపెడుతున్నారనిపించి ఈ యోధుడు ప్రజలను కాపాడటానికి, దుర్మార్గులను శిక్షించటానికి కంకణం కట్టుకుని, ప్రజాపీడకు లందరినీ దోచటమూ,

చిక్కినప్పుడల్లా శిక్షించటమూ సాగించాడు. దానితోబాటు తాను కొల్లగొట్టినది పేదప్రజలకు పంచుతూ వచ్చాడు.

సహదేవుడు గజదొంగలాగా తయారయ్యాడని ఫిర్యాదులు రాగానే మహారాజు అతనిని పట్టుకునేటందుకు భటులను పంపాడు. అయితే సహదేవుడు వారికి అందకుండా తిరుగుతూ రహస్యజీవితం గడపసాగాడు. దానిమీదట మహారాజు సహదేవుణ్ణి గజదొంగగా ప్రకటించి, రాజ్యంలో ప్రతి పౌరుడికీ అతనిని చంపే అధికారం ఇచ్చేశాడు.

కొంతకాలం గడిచింది. ఒకనాటి రాత్రి ఉగ్రసేన మహారాజుకు కలలో ఒక దేవత కనిపించి, "రాజా, లే! వెళ్ళి దొంగతనం చేసిరా! ఇది ఈశ్వరాజ్ఞ!" అన్నది. మహారాజు ఉలిక్కిపడి లేచి ఈ విపరీతమైన కలను స్మరించి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. కాని ఆయన మళ్ళీ కన్ను మూకాడే లేదే, అదే

దేవత మళ్ళీ కనిపించి, "రాజా, నీవు వెళ్ళి దొంగతనం చేసి రాకపోయావో, నీకు రాజ్యమూ, ప్రాణమూకూడా దక్కవు! ఇది ఈశ్వరాజ్ఞ!" అన్నది.

రెండుసార్లు వచ్చిన ఈ కలను గురించి విమనుకోవాలి మహారాజు నిశ్చయించ లేకపోయాడు. ఆయన మళ్ళీ నిద్రపోవటానికి యత్నించేసరికి, మూడవసారి మళ్ళీ అదే కల వచ్చింది. ఇందులో ఏదో దైవప్రేరణ ఉన్నదని, ఆ దేవత అజ్ఞప్రకారం దొంగతనం చేసి తీరాలని మహారాజు నిర్ణయించుకుని, పక్కమీడినుంచి లేచి చప్పడు కాకుండా భవనం వెలపలికి వెళ్ళాడు.

"నేను దొంగతనం చెయ్యటమేమిటి? ఇలా దొంగలాగా బయటికి వెళ్లటం చూస్తే నా నొకర్లు విమనుకుంటారు?" అనుకున్నాడాయన. కాని అదృష్టవశాత్తూ ఎవరికంటా పడకుండానే ఆయన అశ్వశాలను చేరుకుని తన గుర్రంమీద ఎక్కి, అరణ్యం కేసి బయలుదేరాడు. దొంగలాగే ఆయన తన ముఖం కిందిభాగాన్ని, నెత్తినీ గుడ్డతో కప్పకున్నాడు.

అలోచించినకొద్దీ ఆయనకు దొంగలమీద గౌరవం హెచ్చింది. దొంగతనం చెయ్యటానికి ఎంత నేర్పు కావాలి! ఎంత గుండెదైర్యం

కావాలి! పట్టుబడితే జనం చంపేస్తారు; ఒకవేళ జనం చంపకపోతే రాజు ఊరితీయిస్తాడు. తాను రాజే అయినాకూడా దొంగతనం చెయ్యటంలో తనకూ ప్రమాదం ఉన్నది: దొంగతనం చేస్తూ దొరికిపోతే, తాను ఫలానా అని తెలిసేలోపుగా అపతలి వాళ్ళు చంపేయ్యవచ్చు; ఒకవేళ, వాళ్ళు చంపేలోపుగా తాను రాజునని రుజువు చేసుకోగలిగినా బతికిఉన్నంత కాలమూ తీరని అపమానం!

"నేను ఒంటరిగా దొంగతనం చెయ్యలేను. నాకెవరైనా దొంగ ఒకడు జతపడితే బాగుండును!" అనుకున్నాడు మహారాజు.

కాని ఆయనకు దారిలో ఎవరూ ఎదురు తగలలేదు. కాని అరణ్యం ప్రవేశించిన కొద్ది సేపటికి, ఒక నల్లగుర్రం ఎక్కి, ముఖం గుర్తించటానికి లేకుండా కప్పుకుని ఒక వ్యక్తి ఎదురయ్యాడు.

"ఇంత రాత్రివేళ ఎక్కడికి పోతున్నావు? నీ పని ఏమిటి? పేరేమిటి?" అని రాజు ప్రశ్నించాడు. కాని రెండవ మనిషి సమాధానం ఇవ్వలేదు. రాజు వాడిమీదికి కలియబడి, "చాతనైతే ఆత్మరక్షణ చేసుకో!" అన్నాడు. ఇద్దరూ గుర్రాలపైననే ఉండి కొంతసేపు యుద్ధంచేశారు, తరవాత నేల మీద దిగి యుద్ధంచేశారు. చివరకు రాజు

గారే గెలిచాడు. రెండోవాడు పడిపోయి రాజుకు చిక్కి, "నీ కంటే మంచి యోధుణ్ణి నేనెన్నడూ ఎదుర్కోలేదు. కావాలంటే నన్ను చంపేయ్యి, నాకేమీ ఆభ్యంతరం లేదు," అన్నాడు.

"నీ ప్రాణాలు తీస్తే నాకేంలాభం? నీవు మంచి యోధుడివే, నీ స్నేహం నాకు లాభించవచ్చు. నీ పేరేమిటి?" అని మహారాజు అడిగాడు.

"నా పేరు సహదేవుడు," అన్నాడు ఓడిపోయినవాడు.

"ఓహో, నీవు దొంగవేనా? బాగా దొరికావు. ఇద్దరమూ ఎత్తైనా పోయి దొంగతనం

చేద్దాం పద. రాజుగారి ఇంటికి కన్నం వేద్దా మంటావా?" అని రాజు అడిగాడు.

"వద్దు, మహారాజుకు నేనెన్నడూ ఎలాటి ద్రోహమూ చేయలేదు. కావలిస్తే శూరసే నుడి ఇంటిని దోచుకుందాం," అన్నాడు సహదేవుడు. శూరసేనుడు ఉగ్రసేనుడి సామంతులలో ముఖ్యుడు. మహారాజు చెల్లె లిని పెళ్ళాడి దగ్గరబంధువుకూడా అయ్యాడు.

"రాజుమీద ఎంతో భక్తి ఉన్నట్టు కని పిస్తావే, అయిన చెల్లెలి భర్తను ఎలాదోస్తావు? ఇదేనా నీ రాజభక్తి?" అని రాజు అడిగాడు.

"నా రాజభక్తి శూరసేనుడి రాజభక్తి కన్నా ఎక్కువే. అవసరమైతే ప్రాణం బుడ్డి

రుజువుచేస్తాను. పాపరి, రాజుగారి చెల్లెలు ఆ భర్తతో ఏమీ సుఖపడటంలేదని విన్నాను," అన్నాడు సహదేవుడు.

ఈ మాటలకు రాజు ఆశ్చర్యపడ్డాడు; శూరసేనుడు తన కుడిభుజంలాటివాడనీ, అతనికి భార్యమీద ఎంతో అభిమానమనీ అయిన అనుకుంటూ వచ్చాడు. కాని సహ దేవుడు చెప్పేది మరొకవిధంగా ఉన్నది.

"సరే, అక్కడే దొంగతనం చేద్దాం పద!" అన్నాడు రాజు.

ఇద్దరూ గుర్రాలెక్కి శూరసేనుడి కొటను చేరుకున్నారు. సహదేవుడు ఆరితేరిన దొంగ కావటంచేత పహరావాళ్ళ కళ్ళుకప్పి రాజును

తన వెంటబెట్టుకుని కోటను ప్రవేశించాడు. వాడి సమర్థతకు రాజు ఆశ్చర్యపడి, "వీడు వెంట ఉండకపోతే నేనీపాటికి పహరా వాళ్లకు చిక్కి ఉండును!" అనుకున్నాడు.

సహదేవుడు పైకి అనలేదుగాని, తన అనుచరుడికి దొంగతనంలో అనుభవం అంతగా లేదని తెలుసుకున్నాడు. అతను మహారాజును ఒక చీకటి స్థలంలో చేర్చి, "నేను వెళ్లి క్షణంలో ధనం తెస్తాను. నేను వచ్చినదాకా ఇక్కడే ఉండు; కదలకు!" అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

కొద్దిసేపటికల్లా వాడు బరువైన మూటలతో ధనమూ, సగలూ అవీ మోసుకు

వచ్చాడు. రాజుకు వాణ్ణి చూస్తే అపరిమితమైన ఆశ్చర్యం కలిగింది. "మనం ఈ గురువును గుర్రాలమీద వేసుకుని త్వరగా వెళ్లకపోతే చిక్కిపోగలం!" అన్నాడాయన.

"తొందరపడకు. ఇంకొక్క దొంగతనం ఉన్నది. మేడమీది వడకగదిలో గూర సేనుడి బంగారు మువ్వల జీను ఉంటుంది. దాన్ని అపహరించకుండా వెళ్ళటం నాకు అవమానకరం. కాప్పుడే వస్తాను," అంటూ సహదేవుడు మళ్ళీ మాయమయ్యాడు.

అతను కొంచెంకూడా చప్పుడు చేయకుండా పై అంతస్తు చేరుకుని గూరసేనుడి వడకగది ప్రవేశించాడు. మంచంమీద గూర సేనుడూ, భార్య నిద్రపోతున్నారు. సహదేవుడు బంగారుమువ్వల జీను ఎక్కడ ఉన్నదీ తెలుసుకుని, దాన్ని తీసుకుని ఎత్తు తూండగా మువ్వలు చప్పుడయాయి. ఆ కాస్త చప్పుడుకే గూరసేనుడు చివాలను లేచి కూచుని, "ఎవరక్కడ? ఏదీ కత్తి?" అని కేకలుపెట్టాడు.

ఈ కేకలకు భార్య నిద్ర మేలుకుని, "ఏమిటది? ఎందుకు కేకలు పెడుతున్నారు?" అన్నది.

"గదిలోకి ఎవడో చేరాడు. ఏదో చప్పుడయింది!" అన్నాడు గూరసేనుడు.

"గాలికి చెట్ల కొమ్మలు కదిలి ఉంటాయి. కాకపోయినా ప్రతిరాత్రి మీరేదో వీడ కలలు కనటమూ, ఉలికిపడి లేవట మూనూ! మీ మనసులో ఏదో రగులుతూ బాధపెడుతున్నది. అదేమిటో నాక్కూడా కాస్త చెప్పకూడదా? ఒంటరిగా ఎంతకాలం భరిస్తారు ఆ బాధ?" అన్నది భార్య.

శూరసేనుడు వికటంగా నవ్వి, "నీ కెందుకు దిగులు? రేపటితో నా బాధలన్నీ అంతమవుతాయిలే. రేపు సాయంకాలం లోపల అర్ధ రాజ్యం నాదైపోతుంది!" అన్నాడు.

"రేపు మహారాజు కొలువుకు వెళుతున్నా నన్నాయగాని, ఈ అర్ధరాజ్యం ఇస్తున్నారని చెప్పారుకారే?" అన్నది మహారాజు చెల్లెలు అశ్వర్యపోతూ.

"ఒకరిచ్చేదేమిటి? మేమే పుచ్చు కుంటాం. నేనూ నా మిత్రులు కొందరూ కలిసి రేపు కొలువులో మహారాజును హత్య చేసి రాజ్యం పంచుకుంటాం!" అంటూ దుడ్డుదైన శూరసేనుడు తన భార్యకు కుట్రలో పాల్గొంటున్న సామంతులందరి పేర్లూ చెప్పాడు.

"నా బొందెలో ఊపిరి ఉండగా మా అన్నను హత్యచేయనివ్వను," అంటూ శూర

సేనుడి భార్య లేవబోయింది. శూరసేను డామెను స్పృహ తప్పిపోయినదాకా కొట్టాడు. ఆయన మళ్ళీ పడుకోగానే సహ దేవుడు వచ్చిన దారినే కిందికి దిగివెళ్ళి, తన తోట దొంగతో తాను చూసినదీ, విన్నదీ పూసగుచ్చినట్టు చెప్పేసి, "నా కత్తి నా కిచ్చేయ్యి, ఆ రాజుద్రోహిని ఇప్పుడే చంపి వస్తాను. ఒకవేళ నేను తిరిగి రాకపోతే చచ్చిపోయాననుకుని నీ దారిన నువ్వు వెళ్ళిపో!" అన్నాడు.

శూరసేనుడు రాజుద్రోహం కోసం కుట్ర పన్నటమే గాక కొంతమంది సామంతులను అప్పుడే కూడగట్టాడనికూడా విని రాజు తన

చెవులను తానే నమ్మలేకపోయాడు. కాని సహదేవుడు అబద్ధమాడవలసిన పనే మున్నది? అందుచేత ఈ వార్త నిజమేనని రాజు నమ్మవలసివచ్చింది.

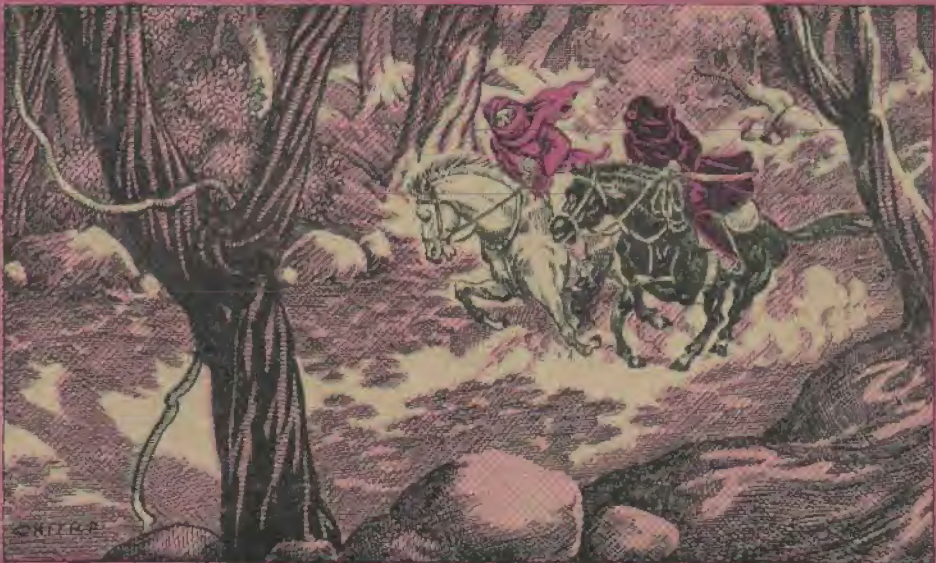
ఆయన సహదేవుడితో, "నీకేమైనా మతి పోయిందా ఏమిటి? రాజుకోసం నీ ప్రాణాలు బలిచేస్తానంటున్నావు, ఆ రాజు నీకేం ఒరగ బెట్టాడు?" అన్నాడు.

"నువు నా ప్రాణాన్ని దానంచేశావు గనక సరిపోయిందిగాని, ఈ మాట అన్నందుకు చంపేసి ఉండును. రాజు సత్పురుషుడు. ఆయనకు ఏడు రావటానికి ఏల్లేదు. నా కత్తి ఇచ్చెయ్యి," అన్నాడు సహదేవుడు.

"వద్దు, మనం వెళ్ళి ఈ వార్త రాజుకే చెబుదాం. రాజప్రేమల సంగతి ఆయనే చూసుకుంటాడు," అన్నాడు రాజు.

"తన మిత్రుడూ, బావమరిదీ అయిన కూరసేనుడిమీద నేను ఆరోపణలు చేస్తే రాజు వింటాడా? నేను దొంగను, దేశబహిష్కార శిక్ష పొందినవాణ్ణి. నన్ను చూస్తూనే రాజుగారు ఉరితీయిస్తాడుగాని, కుట్రలను గురించి నేను చెప్పేదంతా వింటూకూచోడు," అన్నాడు సహదేవుడు.

"నేను దేశ బహిష్కారం పొందినవాణ్ణి కాను. నేనే వెళ్ళి ఆయనను హెచ్చరిస్తాను," అన్నాడు రాజు. తరవాత దొంగ లిద్దరూ

అరణ్యంలో ఒక చోట కలుసుకునేటందుకు కూడా సంకేతం ఏర్పరచుకున్నారు.

తెల్లవారకముందే, ఎవరికంటా పడకుండా రాజు తన భవనానికి తెరిగి వచ్చాడు. కుట్రలో చేరిన సామంతుల పేర్లు ఆయనకు తెలుసు గనక, వారిని మినహాయించి మిగిలిన సామంతులను అప్పటికప్పుడే పిలిపించి వారితో తనకు వచ్చిన కల గురించి, తాను సహదేవుణ్ణి కలుసుకోవటం గురించి, శూరసేనుడి కుట్ర విషయం గురించి అంతా చెప్పాడు. సామంతులు శూరసేనుడితోనూ ఇతర కుట్రదార్లతోనూ ప్రాణాలకు తెగించి పోరాడతామని శపథాలు చేశారు.

"గోరుతో పోయేదానికి గొడ్డలి దేనికి? కుట్రదారులు మనమీదికి దండెత్తి రారుకదా! ఒకరొకరే వస్తారు; ఒక్కొక్కరి ఆయుధాలే లాగేసుకుంటే సరిపోతుంది," అన్నాడు ఉగ్రసేన మహారాజు.

అలాగే బరిగిందికూడా. కుట్రదారులందరూ వెంట ఆయుధాలు దాచుకుని వచ్చి, నలుగురూ చుట్టుముట్టేసరికి వాటిని బయటికి తీసి ఇచ్చేశారు. ఆఖరుకు వచ్చిన వాడు శూరసేనుడు. అతన్ని పట్టుకుని రాజు వద్ద ఉంచారు. తన అనుచరులు తనకన్న ముందే బందీలుగా చిక్కి పోయారని గ్రహించి అతను, "ప్రభూ, ఏమిటి దౌర్జన్యం?

మీ బావమరిడి, మీ సామంతునూ అయిన నాకు ఇలాగేనా స్వాగతమిచ్చేది?" అన్నాడు.

"కాదు, ఇది రాజద్రోహులకిచ్చే స్వాగతం," అన్నాడు రాజు.

"ఎవడా మాట అన్నది? వాణ్ణి పిలిపించండి, నా కత్తితో వాడికి సమాధానం చెబుతాను," అన్నాడు శూరసేనుడు.

రాజు తన మనిషిని అరణ్యంలోని సంకేతస్థలానికి పంపాడు. వాడు అక్కడికి చేరి సహదేవుణ్ణి చూసి, "రాజుగారు మిమ్మల్ని రమ్మంటున్నారు!" అన్నాడు. తన అనుచరుడు రాజుగారికి దొరికిపోయి ఉంటాడనీ, తననికూడా పట్టుకునేటందుకు ఎత్తు వేళాడనీ సహదేవుడు సంకొచించాడు. కాని రాజు అంత నీచానికి ఒడిగట్టడనుకుని, రాజు మనిషివెంట రాజభవనానికి వచ్చాడు.

అతను రాజుతో, "మహారాజా, నేను దొంగను. దోబిహిష్కారం పొందినవాణ్ణి. అయినా తమ ఆజ్ఞ ననుసరించి, మీ మంచి

తనంలో విశ్వాసం ఉంచి వచ్చాను," అన్నాడు. "ఎచ్చివాడా, నిన్నరాత్రి చంపకుండా విడిచిపెట్టినవాణ్ణి, ఇవాళ చంపిస్తానా?" అన్నాడు రాజు.

"నిన్నరాత్రి అడవిలో కనబడింది మీరా?" అన్నాడు సహదేవుడు ఆశ్చర్యంతో.

"అవును, నిన్న నాకు దొంగతనం నేర్పావు. ఈ పూట ఇంకొక సహాయం నీవల్ల కావాలి. ఈ రాజద్రోహితో ద్వంద్వయుద్ధం చేస్తావా?" అని రాజు అడిగాడు.

సహదేవుడు సంతోషంగా సమ్మతించి శూరసేనుడితో కత్తియుద్ధం సాగించాడు. చాలాసేపు ఇద్దరూ సమ ఉజ్జీలుగా పోరాడిన తరువాత అదృష్టవశాత్తూ శూరసేనుడు సహదేవుడి చేతిలో ప్రాణాలు వదిలాడు.

సహదేవుడిపైన ఉన్న అంకిలన్ని ఉపసంహరించి ఉగ్రసేన మహారాజు అతనికి శూరసేనుడి ఖాగీరిచ్చి తన సామంతులలో ఒకడుగా చేసుకున్నాడు.

గలివర్ యాత్రలు

నా పేరు లెమ్మూల్ గలివర్. అది 1700 సంవత్సరం. నేను "ఏంటిలోప్" అనే బ్రిటిష్ వాణిజ్య నౌకలో ప్రయాణం చేస్తున్నాను.

దారిలో పెద్ద గాలి తుఫానూ వచ్చింది. ఆ హడావుడిలో మా ఓడ నిళ్ళ మధ్యనున్న రాతికి కొట్టుకుని బద్దలైపోయింది.

నేను ఇంకొక అయిదుగురితో కలిసి ఓ పడమలో దూకాను. శక్తిసంతా వుపయోగించి తెల్లెని ఆ రాళ్లకి దూరంగా పడవ నడిపాము.

మా ఓడ చాలా పంతు మునిగిపోయింది.
చాలామంది మునిగిపోయారుకూడా.

అరగంట తరవాత సుహారు మూడు మైళ్ల
దూరంలో తీరం కనబడింది.

మేమందరం బాగా బలినపోయాం. పెద్ద కెరటం
వచ్చి మా వడవని తల్లకిందులు చేసింది.

నా తోటివారు మునిగిపోయారు. అప్పుడేచేశాత్తూ
నేను చుక్కాని కర్ర దొరకబాచుకున్నాను.

కొంతసేపు తరువాత కాళ్లకి నెల తగిలింది.
ఒక మైలు సీక్వల్ నడిచి ఒడ్డు చేరుకున్నాను.

ఒడ్డు దాటి ఓ అరమైలు సరిదాసుగానే మనుష్య
సంబారం ఏమీ కనబడలేదు.

బాగా అలసిపోయి వున్నానెమో కళ్లుమూసుకు
పోసాగాయి. అక్కడే గడ్డి మీద నడ్డివాలాను.

కళ్ళు తెరిచెప్పటికి బాగా తెల్లవారింది. లేద్దామని
(వయత్తిస్తే కదలేకపోయాను.

చుట్టూరా నన్నటి గంతుకలు పెట్టిగా వెనివిస్తున్నాయి. కళ్లు అటూ నటూ తిప్పిచూస్తున్నాగా,
చేతులూ కాళ్ళూ నన్నటి కాళ్ళతో కట్టేసివున్నాయి. హరుగాలి నా జుట్టుకూడా అలాగే కట్టేసివున్నది.

అరంగుళాల ఎత్తున్న మనిషి కత్తిలే నా
ముఖంవైపు వస్తున్నాడు.

అతని వెనకాల అలాటివాళ్ళే మరికొందరు
రావడం కనిపించింది. నేనూ గట్టిగా అరిచాను.

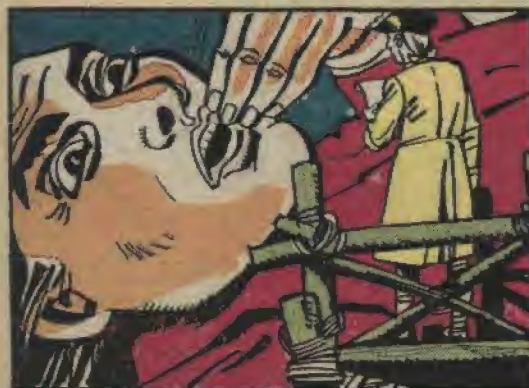
వెంటనే తాళ్లు తెంపుకునే ఉద్దేశంతో అటూ అటూ గింజుకున్నాను. ఎడం చేతిని వున్న తాళ్లు చాలామటుకు ఫట్ మని తెగాయి. ఎడంవైపు జుట్టుని కట్టినన తాళ్లుకూడా కొన్ని పదులయ్యాయి.

"బోల్లో ఫోనాక్" అనేకేకలు వినబడ్డాయి. చిన్న చిన్న బాణాలు మొహానికి గుచ్చుకున్నాయి.

అడుగున్నర ఎత్తు మంచెమీద ఒహాయన ఎక్కి ఉపన్యాసం ఇచ్చాడు.

నాకు ఆకలి వేస్తోందని అతడికి సంజ్ఞలు చేశాను. నా ఉద్దేశం అతడికి అర్థమయి వుంటుంది.

52

బోలేడుమంది బులి బుల్లి మనుమలు ఆహార హానీయాలతో నా దేహం మీదకు ఎక్కిపోగారు

61

విడువందల విశ్వక్రితం వెనిస్ నగరంలో ఇద్దరు అన్నదమ్ములు ఉండేవారు. పెద్దవాడు నికోలో పోలో, చిన్నవాడు మఫియో పోలో. వారు వర్తకం చేస్తూ అనేక దేశాలు తిరిగారు. వారు 1260 లో వర్తకంమీద కాన్స్టాంటి నోపుల్ దాకా వెళ్ళి, అక్కడినుంచి తలవని తలంపుగా ఏడాదిపాటు ప్రయాణం చేసి ఎక్కడో చీనాదేశంలో ఉన్న తాతార్ చక్ర వర్తి కుబ్లాయ్ ఖాన్ వద్దకు వెళ్ళటం తటస్థించింది. ఆ కాలంలో యూరపు దేశం నుంచి ప్రాచ్య దేశాలకు అవిధంగా వెళ్ళిన వారెవరూ లేరు.

తాతార్లు మంగోలియా దేశానికి చెందిన ఒక తెగ. వారు అనాగరికులు. 1206 లో వారు తమ పుణ్యక్షేత్రమైన కారకోరం మైదానంలో సమావేశమై తమ నాయకుడుగా ఛింఘిజ్ ఖాన్ అనేవాణ్ణి ఎన్నుకున్నారు.

ఛింఘిజ్ ఖాన్ పరిపాలన ప్రారంభమైన వన్నెండేళ్ళ లోపల వారు చీనా ఉత్తర ప్రాంతంలోని స్వతంత్ర దేశమైన కాతేను జయించి ఆక్రమించుకున్నారు. ఆ తరువాత వారు ప్రపంచమంతటనీ జయించటానికి తీర్మానించుకుని, ఇండోచీనా, ఇండియా, అరేబియా, పర్షియం యూరపు తప్ప మిగతా యూరపు ఆసియా ఖండాలను జయించేశారు. ఏ రాజ్యమూ లేకుండా దిగ్విజయానికి పూనుకున్న తాతార్లు రెండు తరాల కాలంలో, అదివరకు గాని ఆ తరువాతగాని ఎవరూ పరిపాలించనంత విస్తృతమైన సామ్రాజ్యాన్ని ఏర్పరచుకున్నారు. ఛింఘిజ్ ఖాన్ వారసులకు "పెద్ద ఖాను" అన్న బిరుదు సంక్రమించింది. కాతే ఆయన కింద ఉండేది. మిగిలిన సామ్రాజ్యమంతా ముగ్గురు చిన్న ఖానుల పరిపాలనకింద

మార్కో పోలో సాహస యాత్రలు

వంచారు. వారు పెద్దభానుకు లోబడి పాలన సాగించారు.

కాతేను పరిపాలించిన పెద్ద భానులలో కుబిలాయ్ అయిదోవాడు, ఆయన ఛింఘిజ్ భాన్ కు మనవడు. ఆయన పోలో సోదరులను గొప్పగా ఆదరించి, వారి ద్వారా ప్రపంచ రాజ్యాలను గురించి అనేక విషయాలు తెలుసుకుని, వారిని రోమునగరంలో ఉండే పోప్ వద్దకు తన దూతలుగా వెళ్లమని కోరాడు.

పోలో సోదరులు ఇందుకు సమ్మతించి ప్రయాణమై పచ్చేసరికి పోప్ చనిపోయాడనీ, కొత్త పోప్ ఎన్నిక ఇంకా జరగలేదనీ తెలి

సింది. అందుచేత వారు వెనిస్ నగరానికి తిరిగి వెళ్లి, అక్కడ కొద్దికాలం ఉండి, పెద్ద భాను కనిపెట్టుకుని ఉంటాడన్న భయంతో మళ్లీ కాతేకు ప్రయాణమయ్యారు.

ఈ ప్రయాణంలోనే వారివెంట మార్కో పోలో బయలుదేరాడు. పోలో సోదరులలో పెద్దవాడైన నికొలోకు మార్కో కుమారుడు. ఈ మార్కో పోలోయే తన తండ్రులవెంట కాతేకు వెళ్లి, అక్కడ పదిహేడేళ్లపాటు పెద్దభానుకింద కొలువు చేసి అనంతరం స్వస్థలానికి వచ్చి తన ప్రపంచ పర్యటన అనుభవాలు రాసుకున్నాడు.

జార్జియాను పరిపాలించే రాజులందరికీ డేవిడ్ మాలిక్ (డేవిడ్ రాజు) అని పేరుండేది. ఈ రాజు తాత్కాలిక సామంతు. జార్జియా ప్రజలు అందమైన వాళ్ళు, మంచి యోధులు. అలెగ్జాండరు పడమటి దేశాలపైకి దండెత్తిపోతూ జార్జియాగుండా వెళ్ళలేకపోయాడు. ఎందుచేతనంటే అతను వెళ్ళవలసిన దారి ఇరుకైనది; ఒక పక్క సముద్రం ఉన్నది, రెండవపక్క ఎత్తయిన కొండలూ, అక్కారోహకులు ప్రవేశించటానికి సాధ్యంగాని అరణ్యాల్నూ ఉన్నాయి. కొండలకూ సముద్రానికి మధ్య 14 మైళ్ళ పొడ

చందమామ

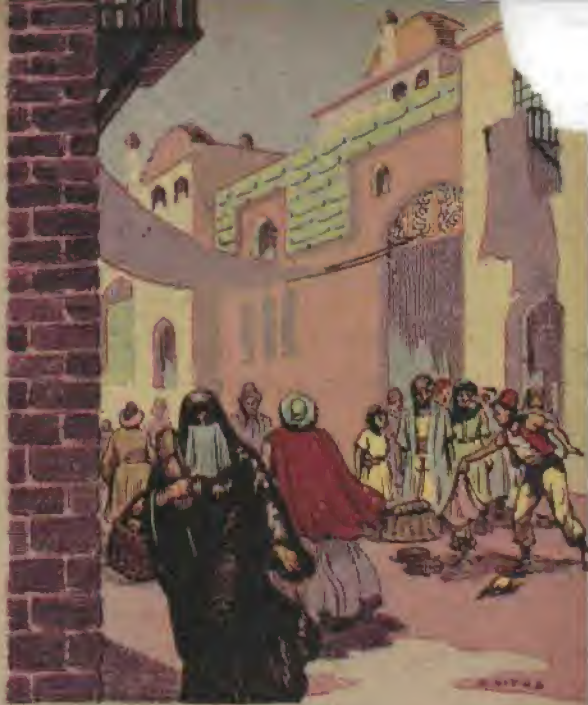

పున ఉన్న ఈ ఇరుకుదారిని ఎంతమంది వచ్చినా కొద్దిమంది సైనికులు అటంకపరచ వచ్చు. అందుకే అలెగ్జాండరు ఆ దారిని వెళ్ళలేకపోయాడు. జార్జియావారు తనపైన వచ్చి పడకుండా అలెగ్జాండరు ఇక్కడ ఒక బురుజు, కోట నిర్మించాడు. దాన్ని ఇనప ద్వారం అనేవారు.

జార్జియాకు ఉత్తరంగా నల్లసముద్రమూ, తూర్పుగా బకూసముద్రమూ, ఉన్నాయి. ఈ బకూ (కాస్పియన్) సముద్రం నిజంగా సముద్రం కాదు, ఒక బ్రహ్మాండమైన సరస్సు; దాని చుట్టుకొలత 2,800 మైళ్లు. దీనిలో జనం నివసించే లంకలూ, అండమైన నగరాలూ ఎన్నో ఉన్నాయి.

బాగ్దాదులో ముత్యాలకు రంధ్రాలు వేసే నిపుణులుండేవారు. ఇండియానుంచి ముత్యాలు ఇక్కడికి వచ్చి ఇక్కడినుంచి క్రైస్తవ దేశాలకు ఎగుమతి అయ్యేవి. ఇక్కడ బంగారు పోగులతోనూ, వెండి పోగులతోనూ వస్త్రాలు నేసేవారు. ఆ ప్రాంతాల అంత గొప్ప నగరం మరొకటి లేదు. అక్కడ ముస్లిము మతధర్మాలే గాక, ఇంద్రుని విద్యా, ఇతర శాస్త్రాలూ నేర్చుకునేవారికి సౌకర్యాలుండేవి.

ప్రపంచంలో ఏ వ్యక్తికీ దా లేనంత సంపద ఖలీఫావద్ద ఉండేది. 1258 లో ఒక

సంఘటన జరిగింది. హులగుఖాన్ అనే వాడు గొప్ప తాతారు సైన్యంతో బాగ్దాదు పైకి దండెత్తి వచ్చాడు. ఇతను మొంగు ఖాన్ తమ్ముడు. వారు నలుగురు అన్నదమ్ములు. వారు కాలేను జయించినాక ప్రపంచాన్నంతా జయించ బూనుకుని, నాలుగు దిశలూ నలుగురూ పంచుకున్నారు. దక్షిణదిశ హులగు పంతుకు వచ్చింది. ఆయన దిగ్విజయం చేసుకుంటూ బాగ్దాదు వాకా వచ్చాడు. బాగ్దాదు బలంతో పశం కావటం దుర్బటమని ఆయన దానిని యుక్తితో జయించ నిశ్చయించాడు. ఆయన వెంట కల్పలం కాక, ఇరవైవేల ఆర్మిక

చందమామ

సైనికులున్నారు; అయినా ఆయన తనవెంట
చాలా స్వల్ప బలాలున్నట్టు ఖలీఫాకు తోచే
లాగ చేశాడు. బాగ్దాదు చేరబోయేముందు
ఆయన తన సైనికులలో హెచ్చుమందిని
దారికి అటూఇటూ గల చెట్ల తోపులలో
దాచాడు, మిగిలిన సైన్యంతో ఆయన
బాగ్దాదు ద్వారంపై దాడిచేశాడు.

ఖాన్ వెంట ఉన్న సైన్యం చాలా కొద్ది
పాటిదని ఖలీఫా అలక్ష్యంగా తన బలాలతో
శత్రువును ఎదుర్కోవచ్చాడు. ఇది చూచి
హులగు పారిపోతున్నట్టు అభినయించాడు.
ఖలీఫా బలాలు మోసపోయి శత్రువును
వెంబడించి, మాటులో చిక్కుకుపోయాయి.
వారిని హులగుఖాన్ బలాలు చుట్టుముట్టి
నిర్మూలించేశాయి. బాగ్దాదు నగరంతోబాటు
ఖలీఫాకూడా తాతార్ల వశమయ్యాడు.

తరవాత హులగు ఒక బురుజునిండా
బంగారం దాచిఉండటం చూసి నిర్భాంత

పోయాడు. బందీ అయిన ఖలీఫాను తన
వద్దకు రప్పించి, "ఖలీఫా, ఈ బంగార
మంతా ఇలా ఎందుకు పెర్చి పెట్టావు?
దీనితో ఏంచేద్దా మనుకున్నావు? నిన్ను
దోచుకోవటానికి నేను సైన్యాలతో వస్తున్నా
నని ఎరగవా? దీనినంతా నీ సైనికులకూ,
యోధులకూ పంచిపెట్టి నగర రక్షణ చేయ
మని ఎందుకు కోరలేదు?" అని అడిగాడు.

దీనికేమనాలో తెలియక ఖలీఫా ఉలకక
పలకక ఊరుకున్నాడు.

"నీకు ధనమంటే అంత ప్రీతి గనక
నీ ధనం నీవే భోజనం చెయ్యి!" అంటూ
హులగు, ఖలీఫాను బురుజులో బంధించ
మనీ, తినేటందుకేమీ ఇవ్వవద్దనీ ఉత్తరువు
చేశాడు. నాలుగు రోజులపాటు ఆ బురుజు
లోనే ఉండి అనంతరం ఖలీఫా మరణిం
చాడు. ఆ తరవాత ఖలీఫాలు మరి లేరు.

—(ఇంకా వుంది)

గంగావతరణము

తృతీయాశ్వాసము :

అని పలికిన మునికి మొక్కి
అంశుమంతు డిట్టనియెను :
"ఓ మహాత్మ్య సెలవీయుము
తామెఱుగని దేదిలేదు.

స్వామీ! మా తండ్రులకిక
శాంతియెట్లు లభించును?
దుర్గతులగు మావారికి
స్వర్గమెట్లు లభించును?

ఒక ఉపాయ మేదైనను
ఊహచేసి ఆనతిమ్ము"
అనియడిగిన కపిలర్షియు
అలోచన చేసి పలికె:

"ఒక ఉపాయమున్నదేయి
ఒనరింపగలేదు మీరు
ఇట గంగను పారించిన
ఎల్లరకును శాంతికలుగు."

"గంగ ఎవ్వ"రనె నాతడు
కపిలర్షియు చెప్పెనిట్లు:
"గంగానది విష్ణుమూర్తి
కాలినుండి జన్మించెను.

బ్రహ్మ తన కమండలమున
వట్టియుంచుకొనె దానిని
ఆ గంగను ఇటుతెచ్చిన
అందఱకును శాంతికలుగు."

అని కపిలుడు చెప్పినంత
అంశుమంతు డాత్రముపడి
"ఏ విధమున గంగ నిటకు
తేవలయునో తెల్పు"డనెను.

"గంగ నిటకు గొనితెచ్చుట
కష్టమ్ముడి ఓ కుమార!
బహుతపమ్ము చేయవలయు
బ్రహ్మను మెప్పించవలయు.

ఉత్పల సత్యనారాయణాచార్య

దివి నుండిన గంగానది
భువి మీదికి ఏతెంచిన
భూలోకము స్వర్గమగును
పుణ్యమగును మీవారికి."

అని చెప్పిన కపిలర్షికి
అతడపుడు మ్రొక్కినాడు
దీవనలిడి నెలవిమ్మని
దీవ్యర్షిని అడిగినాడు.

ఆ మహర్షి దీవనలిడి
హయమునిచ్చి పంపించెను
గంగ నిటకు తేవలెనను
కాంక్షతోడ అతడేగెను.

చతుర్థాశ్వాసము :

సగరరాజు యజ్ఞమెల్ల
సంపూర్ణమ్మయి పోయెను
అంశుమంతు రాజు జేసి
అత డడవుల బడి పోయెను.

అంత కొంత కాలమునకు
అంశుమంతు డడవి కేగి
బ్రహ్మను మెప్పించ దలచి
బహుతపమ్ము గావించెను.

ఎంతయొ తప మతడు చేసె
ఏండ్లు పూండ్లు గడచి పోయె
బ్రహ్మదేవు డప్పటికిని
ప్రత్యక్షము కాకపోయె.

అంశుమంతునికి పిమ్మట
అతని పుత్రుడగు దిలీప
రాజు కూడ తపము చేసి
లాభమ్మును పొందడాయె.

ఆ దిలీపరాజు కొడుకు
అతనిపేరు భగీరథుడు
పట్టుదలను విడువనట్టి
దిట్టతనముగల యోధుడు.

తన పూర్వులు ముక్తి నొంద
తన తాతల కోర్కె దీర
గంగ నిటకు తేవలెనని
గట్టి పట్టు పూనె నతడు.

తన కొడుకును రాజు చేసి
వనమునకును పోయినాడు
బిందునరేవరము చెంత
పెద్ద తపము పూనినాడు.

జడలు కట్టె సిగ యంతయు
వడలిపోయె ఒళ్ళంతయు
రొజురొజు కతడు దివ్య
తేజముతో మెఱసిపోయె!

అన్నపానములను వదలి
కన్నుగవను విప్పడామె
దినదినమున కతడు దివ్య
తేజముతో మెఱసిపోయె!

మండుటెండలోన తపమె
మంచులోన తపమె తపమె!
జడివానలలోన తపమె
చలిగాడ్పుల తపమె తపమె!

తప మాతని రూపు చాలె
తపము రూప మత డయ్యెను
ఎప్పుడు తపమె ఎప్పుడు తపమె
తపము! తపము! తపము! తపము!

ఆతని తపమునకు స్వర్గము
ఊర్జుడికినయ ట్టుడికెను
సతలకు భయ మయ్యెను
అంద్రుడు అదిరిపడెను!

పావనమగు గంగానది
పంపించుము భువి మీదికి
మావారిది గంగానది
మానవులకు దుర్లభ మది.

అని తలంచి దేవేంద్రుడు
తనడు సభకు రమ్మటంచు
ఊర్వశియును అప్పరసకు
ఉత్తరువును పంపించెను.

అందాలకు నెలవైనది
అప్పరసలలో చిన్నది
ఒయ్యారపు నడకలతో
ఊర్వశి అరుదెంచినయది.

దేవేంద్రుని కామ మ్రొక్కి

"దేవపతి! ఏమి ఆజ్ఞ

సెలవి"మ్మని అడిగినంత

చెప్పే నిట్లు దేవేంద్రుడు :

"బిందునరసు చెంత నొకడు

పెద్ద తపము పూనినాడు

వలపుల గొలిపించి నీవు

నాని తపము చెఱిపి రమ్ము."

'చిత్త'మంచు నామె మరల

చేతులు బోడించి మ్రొక్కి

ఆ క్షణమున అచ్చోటికి

హంసవోలె ఎగిరిపోయె.

బిందునరమునం దెల్లెడ

అందమ్ములు ఇనుమడించె

వన మెల్లను విరియ బూచి

కనులపండు గయ్యె నపుడు !

తీవ తీవ పూలు పూచె

పూవు పూవు పొళ్ళు రాల్చె

కొమ్మకొమ్మ కోయిలమ్మ

కోకోయని కూయసాగె!

అపు డూర్వశి ఏతంచెను

తపసి రూపు పరికించెను

గజ్జెలు ఘలుఘల్లనంగ

కాలు కదిపి నర్తించెను.

భగీరథుడు కనులు మోడ్చి

బ్రహ్మను ధ్యానించుచుండె

ఆతని యెదుట నామె సొగసు

అడవి గాయు వెన్నె లాయె!

అట నాపి ఊర్వశి యొక

పాట బాడ సాగించెను

చెవిటికి సం కూదినట్లు

చివర కదియు వ్యర్థమాయె!

ఆడి యాడి అలసి సాలసి

పాడి పాడి ఆ యూర్వశి

కొప్పులోని దండ తీసి

కోపముతో వినరివైచె. -(సకేషం)

5. గోల్ గుంబజ్

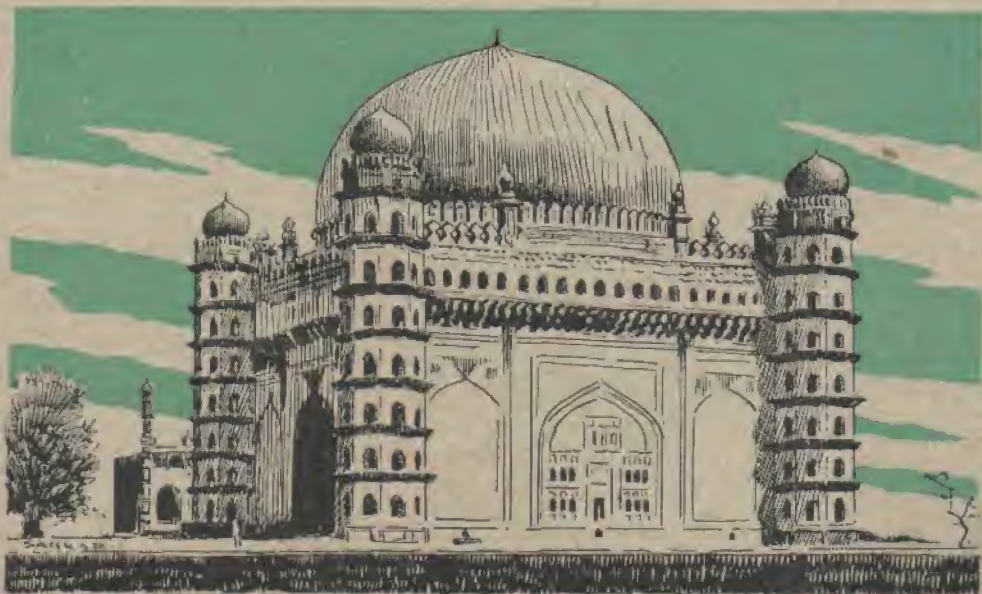
బొంబాయికి సుమారు 300 మైళ్ల దూరాన ఆగ్నేయ దిశగా ఉన్న బీజాపూరు 16వ శతాబ్దంలో ముస్లిము రాజులకు రాజధానిగా ఉండేది. బీజాపూరును స్వతంత్రరాజ్యంగా వ్యవస్థాపించినవాడు యూసుఫ్ ఆదిల్ షా అనే సుల్తాను.

ఇక్కడ ఉన్న కట్టడాలలో జగద్విఖ్యాతి సంపాదించుకున్న కట్టడం గోల్ గుంబజ్. ఇది సుల్తాను మహమ్మద్ ఆదిల్ షాయొక్క సమాధి. దీని నిర్మాణం 1626 లో ప్రారంభమై, ముప్పైఏళ్ల అనంతరం 1656లో పూర్తి అయింది.

ఇది సలచదరమైన కట్టడం. ఏవైపు చూసినా 600 అడుగులు నిడివి గల దిమ్మపై ఈ కట్టడం కట్టబడింది. ఈ దిమ్మ నాలుగు కోణాలలోనూ నాలుగు బురుజులు కట్టిఉన్నాయి; అవి ఏదేని అంతస్తులు గలవి.

కట్టడం లోపలిభాగంలో విశాలమైన సలచదరపు హాలున్నది. ఇది 135 అడుగుల పొడవూ, 135 అడుగుల వెడల్పూ ఉన్నది. ఈ హాలుకు ఎగువగా ఒక పెద్ద గుమ్మటం (డోమ్) ఉన్నది. ప్రపంచంలో ఎక్కడా అంత పెద్దగుమ్మటం లేదని చెబుతారు. ఈ గుమ్మటం వ్యాసం 124 అడుగులు. ఇది హాలుకు 178 అడుగుల ఎత్తున ఉన్నది. బయటినుంచి చూసినట్లయితే ఈ గుమ్మటం ఎత్తు 198 అడుగులు.

బీజాపూర్ లో ఇంకా అనేకమైన ప్రఖ్యాత శిథిలాలున్నాయి.

గుణపాఠం

ఎనిమిదివందల ఏళ్లక్రితం చీనాలోని హాంగ్ చౌ మహానగరం సూంగ్ సామ్రాజ్యానికి రాజుగాని. అది సకల సంపదలతోనూ తులతూగుతున్నప్పటికీ అక్కడ అంతులేని బిచ్చగాళ్లు ఉండేవారు. ఈ బిచ్చగాళ్లకు ఒకడు రాజుగా ఉండేవాడు. బిచ్చగాళ్లు రోజూ సంపాదించేదానిలో అతను ఒక వంతు తీసుకుంటూ ఉండేవాడు, ఆ డబ్బు వడ్డీల కిచ్చి వ్యాపారం చేస్తూండేవాడు. ఈ విధంగా బిచ్చగాళ్లకు రాజయినవాడు ఎంతో సంపన్నుడు కావటానికి అవకాశం ఉండేది. అనేక తరాలుగా బిచ్చగాళ్లను పరిపాలించిన కుటుంబాల సంగతి చెప్పనే అవసరంలేదు.

బిచ్చగాళ్ల రాజు వద్ద ఎంత డబ్బున్నప్పటికీ వాళ్లు సంఘంలో వెలిగానే ఉండేవారు. అతడికి ఇంట్లో ఎంత రాజోపచారంగా జరిగినప్పటికీ, బయటికి అడుగు పెడితే ఎవరూ లక్ష్మీపెట్టేవారుకారు.

హాంగ్ చౌ మహానగరంలో చిన్ లావేతా అనే బిచ్చగాళ్లరాజు ఉండేవాడు. ఏడు తరాలనుంచి ఆయన పూర్వీకులు బిచ్చగాళ్ల రాజులుగా ఉంటూ వచ్చారు. అందుచేత ఆయనకు ఎన్నో భవనాలూ, ధాన్యాగారాలూ, పుష్కలంగా డబ్బూ, అంతులేని దానదాసీ బనమూ ఉండేవి. నగరంలోని మహా సంపన్నులలో ఆయనకూడా ఒకడు.

ఆయనకు సంఘంలో పరువు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించుకోవాలన్న కోరిక కలిగింది. అందుచేత ఆయన బిచ్చగాళ్లకు రాజుగా ఉండే పనినుంచి విరమించుకుని, ఆ పదవిని తన దాయాదికి ఒకడికి ఇచ్చేశాడు. అయినప్పటికీ అందరూ ఆయనను ఇంకా బిచ్చగాళ్ల దొర అనే పిలుస్తూవచ్చారు.

ఆయనకు యాభై దాటాయి. భార్య చాలా కాలంక్రితమే పోయింది. కొడుకులెవరూ లేరు, యును అనే కుమార్తె ఒక్కతే

ఉన్నది. ఆమె అపురూప సౌందర్యవతి. తండ్రి ఆమెను కొట్టకు ఎత్తుగా చూసుకునే వాడు. ఆమెకు చక్కగా చదువు చెప్పించాడు. అన్ని విద్యలూ నేర్పించాడు. ఆమె కవిత్వం చెప్పేది. అనేక జంత్రవాద్యాలు చక్కగా వాయిచేది.

సర్వలక్షణ సమన్వితరాతైన యునుకు ఎంతో గొప్ప సంబంధం తీసుకురావాలని తండ్రి ఆశించాడు. అలాటి కన్య గొప్పవాళ్ళ ఇళ్ళన్నీ పూలించినప్పటికీ దొరకని మాట నిజమే అయినా, ఆమె తండ్రి బిచ్చగాళ్ళకు రాజు కావటంమూలాన గొప్ప ఇంటివాళ్ళవరూ ఆమెను పెళ్ళాడతామని రాలేదు. పద్దెనిమిదేళ్ళు నిండినా ఆమెకింకా ప్రధానం కాలేదు.

ఆ నగరంలోనే మోచి అనే యువకు డెకడున్నాడు. అతను చాలా అందమైన వాడు, కాని నిరుపేద. తల్లిదండ్రులు లేరు. వయసు ఇరవై ఏళ్ళు. కొన్ని ప్రభుత్వ పరీక్షలలో ఉత్తీర్ణుడయ్యాడు. కాని పేదవాడు కావటంచేత ఇంకా పెళ్ళి కాలేదు. అతని సంగతి విని చిన్ తన కుమార్తెను అతనికిచ్చి ఇల్లరికం శుంచుకోవటానికి సమ్మతించాడు. తన మామగారి వంశం బిచ్చగాళ్ళ రాజులని తెలిసికూడా పేదవాడు గనక అతను వివా

హనికి సమ్మతించాడు. అతనికి ఏమీ బిచ్చ తగలకుండా వివాహం జరిగిపోయింది.

భార్య అపూర్వ సౌందర్యవతి, సమర్థురాలు. మోచికి స్వర్గంలో ఉన్నట్టున్నది. ఈ సంబంధం చేసుకున్నందుకు అతని స్నేహితులలో హర్షించనివాడు లేడు. పెళ్ళి అయ్యాక ఒకనాడు అతను తన స్నేహితులందరినీ ఆహ్వానించి మామగారి ఇంటు విందు చేశాడు.

ఈ విందు గురించి ఎలా తెలిసిందో చాలాదికీ తెలిసింది. "చిన్ ఎక్కువేమిటి, నా తక్కువేమిటి? నన్ను విందుకు పిలవకుండా పైవాళ్ళ సందరినీ పిలుస్తాడా?"

అంటూ కొత్త బిచ్చగాళ్ళ రాజు తనకింద ఉండే బిచ్చగాళ్ళను యాభై, అరవైమందిని వెంటబెట్టుకుని, కేకలు పెడుతూ చిన్ ఇంటి మీద వచ్చిపడ్డాడు.

విళ్ళంతా దండులాగా వచ్చి పడేసరికి మోచీ, అతని మిత్రులూ బయటికి పారి పోయారు. చిన్ బిచ్చగాళ్ళకు కమాపణ చెప్పకుని, "ఇది మా అల్లుడు ఏర్పాటు చేసిన విందు. మీ అందరికీ వేరే విందు ఏర్పాటుచేస్తాను," అంటూ అందరికీ బహు మానాలిచ్చి పంపేశాడు.

ఆ రాత్రి ఏ స్నేహితులతోనో గడిపి మోచీ మర్నాడు ఉదయం తిరిగి వచ్చేసరికి చిన్

తన అల్లుడి ముఖం చూడటానికి సిగ్గు పడ్డాడు. అంతదాకా యును తన గదిలో ఆవమానంతో కుళ్ళిపోతున్నది. కాని మోచీ పైకి ఏమీ అనలేదు.

అది మొదలు యును తన భర్త అభి వృద్ధిలోకి రాగలందులకు చేయదగినదంతా చేసింది. అతనికి కావలసిన పుస్తకాలన్నీ కొనిపెట్టింది. పండితులను ఇంటికి పిలిపించి అతనిచేత గొప్పగొప్ప గ్రంథాలన్నీ చదివించజేసింది. అతని పలుకుబడి పెరగటానికి గొప్పగొప్పవాళ్ళ నందరినీ తన ఇంటికి ఆహ్వానించింది. మోచీ ఉన్నత పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడై హన్లన్ పరిషత్తు అనే దానిలో సభ్యుడయ్యాడు. అతను రోజూ దర్బారు దుస్తులు ధరించి పరిషత్తుకు వెళ్లి వస్తూండేవాడు. వీధిలో అలగాపిల్లలు అతన్ని చూసి, "బిచ్చగాళ్ళ దొర అల్లుడు ఉద్యోగి అయినాడురాయ్!" అనేవాళ్ళు.

మోచీ తన మామగారిపట్ల పైకి మర్యాదగానే ఉంటున్నా, లోలోపల అలాటివాడి కూతుర్ని చేసుకున్నానే, ఇలా పైకి వస్తానని తెలిస్తే ఇంకా పరువైన సంబంధం చేసుకుందునుగదా అనుకునేవాడు. భార్యను వదిలివెయ్యాలన్నా అతనికి తగిన కారణం దొరకలేదు. తాను పైకి రావటానికి తన

భార్య చేసిన సహాయం యావత్తూ అతను పూర్తిగా మరిచిపోయాడు.

కొంతకాలమయ్యాక మోచీకి పూవెయ్ అనేచోట జనాభా అధికారిగా ఉద్యోగం వచ్చింది. రాజధానినుంచి అక్కడికి నదిపై వెళ్ళవచ్చు. అతను భార్యతోనహా పడవ మీద బయలుదేరాడు. కొద్ది రోజుల అనంతరం పడవ త్రాన్నిపీ కొండవద్ద లంగరు దించింది. ఆ రాత్రి నిండు పూర్ణిమ. మోచీ నిద్ర పట్టక వెన్నెల చూసి అనందించటానికి పడవమీదికి వెళ్ళాడు.

అక్కడ అతనికి ఒక దుర్ఘాటపు ఆలోచన కలిగింది. యును చచ్చిపోతే తాను మరొకతెను పెళ్ళాడి ఈ అవమానంనుంచి బయట పడవచ్చు ననిపించింది. అతను కిందికి దిగి వెళ్ళి, యునును నిద్ర లేవగొట్టి వెన్నెల చూసే నెపంమీద బలవంతాన పైకి తీసుకువచ్చి, ఆమెను పడవ ఆంచునుంచి నిటాకి చప్పన తోసేశాడు.

తరువాత అతను కళాసులను నిద్ర లేపి, "త్వరగా పడవను సాగించండి. ఎంత వేగంగా పోతే అంత మంచి బహుమానం ఇస్తాను," అన్నాడు. జరిగిన సంగతి ఎరగక వాళ్ళు లంగరు ఎత్తి, తెడ్డు వేస్తూ పడవను వేగంగా నడుపుకు పోయారు. వాలుగు

మైళ్ళు పోయి మళ్ళీ లంగరు దించాక మోచీ వారితో తన భార్య చంద్రుణ్ణి చూస్తూ ప్రమాదవశాన నదిలో పడిపోయినట్టు చెప్పాడు. వాళ్ళు నిజం గ్రహించికూడా పైకి ఏమీ అనలేకపోయారు.

అక్కడ యును నదిలో పడి మునిగి పోలేదు, ఆమె కాళ్ళకింద ఏదో ఉండి ఆమెను ముణగకుండా చేయటమే గాక ఒడ్డుదాకా తీసుకుపోయింది. అమె ఒడ్డుకు ఎగబాకి అక్కడ ఒంటరిగా కూర్చుని, తన దుర్గతికి విలపించ సాగింది. తనను చంపేసి తన భర్త మరొక పెళ్లి చేసుకోవటానికి నిశ్చయించాడని ఆమె గ్రహించింది.

అదృష్టవశాత్తూ మోచి పడవ వెళ్లిన కొద్ది సేపటికే ఆ చోటికి మరొక పడవ వచ్చి లంగరు దించింది. ఆ పడవలో ఒక రవాణా అధికారి ఉన్నాడు. ఆయన పేరు మూట్రహా. ఆయన, ఆయన భార్య తమ గదిలో నిద్ర పోబోతూ వెన్నెలను చూడటానికి తలుపు బయట పెట్టేసరికి ఎవరో ఏడుస్తూ ఉండటం వినిపించింది. వాళ్లు పడవవాళ్లను పంపి ఒడ్డున కూచుని ఏదో యునును పడవలోకి రప్పించారు. ఆమె కథ అంతా విన్నారు. ఆమెకు పొడిబట్ట లిచ్చి, ఓదార్చి, "ఏడవకు. నెన్ను మా కూతురిలాగే దగ్గర ఉంచుకుని, నీకు ఏదోవిధంగా సహాయపడతాం," అని

చెప్పారు. వాళ్లు పడవవాళ్లతోకూడా ఈ సమాచారం బయటపెట్టవద్దని చెప్పారు.

కొద్దిరోజులకు మా తన ఉద్యోగస్థానం చేరుకున్నాడు. పూవెయ్ కార్యాలయంపైన ఆయన పెద్ద అధికారి, మోచి ఆయనకింద ఉద్యోగి. కొత్త రవాణా అధికారి వచ్చాడనగానే తక్కువ ఉద్యోగులంతా ఆయనను చూడవచ్చారు. వారిలో మోచికూడా ఉన్నాడు. అతన్ని చూసి ఆయన, "ఏడు చాలా అందగాడు కూడాను. ఇంత నీచానికి పాల్పడ్డాడేమిటో!" అనుకున్నాడు.

కొద్ది మాసాలు గడవనిచ్చి మా తన కింది ఉద్యోగులతో, "నాకు పెళ్ళి కావలి

సిన కుమార్తె ఉన్నది. ఆమెకు తగిన వరుడు దొరికినట్టయితే ఇల్లరికం ఉంచు కుండా మనుకుంటున్నాను,” అని మాట వరసగా అన్నాడు.

మోచీ తన భార్యను పోగొట్టుకున్నాడని అందరికీ తెలుసు. అందుచేత అందరూ అతన్ని శిఘ్రార్ప చేశారు. అతను ఏమంటాడో కనుక్కోమని మా వారితో అన్నాడు.

అంత పెద్ద అధికారికి అల్లుడు కావటమనే సరికి మోచీ ఎగిరి గంతేశాడు. తనకు అంత అదృష్టం వడుతుందని అతను కలలోకూడా అనుకోలేదు. అతను సమ్మతించినట్టు విని మా, “మా అమ్మాయిని గారాబం చేసి పాడు

చేశాం. అతను దాని చెప్పచేతలలో ఉండటానికి ఒప్పుకునేటట్టయితేనే ఈ పెళ్ళిచేసుకోవటం మంచిది. ఉన్న సంగతి ముందే చెప్పాను,” అన్నాడు.

మోచీ తన భార్యకు విధేయుడై ఉండటానికి సమ్మతించాడు.

మా తనకు మళ్ళీ పెళ్ళి చెయ్యబోతున్నాడని మొదట విన్నప్పుడు యును ససేమిరా అన్నది. “నా వెంట వచ్చిపడిన అవమానం సహించలేక ఆయన నన్ను వదిలించుకోవాలనుకున్నారే గాని, నేను ఆయనను వదిలి మరొకరిని చేసుకోవటం అధర్మం!” అన్నదామె. ఆమె చేసుకో

బోతున్నది అతనినేసని తెలిశాకనే ఆమె పెళ్ళికి ఒప్పుకున్నది. ఆమె తన కళ్ళు తుడుచుకుని, అలంకారాలు చేసుకుని, పెళ్ళికూతురు దుస్తులు ధరించింది.

మోచీ పెళ్ళికొడుకు వేషం వేసుకుని గుర్రం ఎక్కి మామగారి ఇంటికి వెళ్ళాడు. మామగారు అల్లుడికి చేయవలసిన మర్యాదలన్నీ చేశాడు. అతిథులంతా వెళ్ళిపోయాక పెళ్ళికొడుకును పెళ్ళికూతురుండే చోటికి వంపారు. కాని అతను గదిలోకి అడుగు పెట్టు తూండగానే తలుపుల వెనకనుంచి విజెని మిది మంది దాసీలు అతనిపైన పడి కర్రలతో బాదసాగారు.

"ఓ మామగారూ! ఓ అత్తగారూ! రక్షించండి!" అని అతను ఎలుగెత్తి అరిచాడు.

"కొట్టకండి, కొట్టకండి. ఆయనను ఇలా తీసుకురండి!" అని పెళ్ళికూతురు అనటం అతనికి వినిపించింది.

అతను పెళ్ళికూతురిని సమీపించి, "నేనేం పాతకం చేసుకున్నాను? నా కెందుకీ శిక్ష?" అన్నాడు. కాని ఆమె ముఖంమీదినుంచి మేలిముసుగు తీసేసరికి అతను భయంతో కొయ్యబారిపోయి, "దయ్యం! దయ్యం!" అని పొలికేకలు పెట్టి వణికాడు.

దాసీలందరూ గొల్లన నవ్వారు. మాదంపతులు ఈ కేకలు విని పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి, అతనితో అసలు విషయమంతా చెప్పారు. యును కంటికి మంటికి ఏక ధారగా విడవసాగింది. ఆమెను ఎలా ఓవార్పాలో తెలియక మోచీ ఆమె కాళ్ళు పట్టుకున్నాడు.

అతన్ని క్షమించమని, అతను చేసిన దానికి పశ్చాత్తాప పడుతున్నాడని మాదంపతు లిద్దరూ యునుకు నచ్చచెప్పారు. ఆ విధంగా ఆ భార్య భర్తలు తిరిగి కలుసుకుని యావజ్జీవం విభేదాలు లేకుండా సుఖంగా కావరం చేశారు.

పోటోవ్యాఖ్యల పోటీ :: బహుమానం రు. 10 లు

1960 జూన్ సంచికలో ప్రకటింపబడే ఫోటోలకు నమూనాలు

★ పై ఫోటోలకు సరిబస వ్యాఖ్యలు ఒక్క మాటలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ సంబంధం వుండాలి.)

★ ఏప్రిల్ నెల 10-వ తేదీలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తరువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశీలించబడవు.

★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్తమంగా వున్న నెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10/లు బహుమానం.

★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పోస్టుకార్డుపైన వ్రాసి, ఈ ఆడ్రసుకు పంపాలి:- చందమామ పోటో వ్యాఖ్యల పోటీ, మద్రాసు-26.

ఏప్రిల్ నెల పోటీ ఫలితాలు

మొదటి ఫోటో : పట్టు తప్పితే పడిపోతావ్

రెండవ ఫోటో : చదవకపోతే చెడిపోతావ్

పంపినవారు : ఎం. సి. లింకన్, II బి.ఎస్.సి.,

ఉస్మానియా కాలేజి, కర్నూలు.

బహుమతిమొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

ప్రశ్నోత్తరాలు

1. ఎ. ఆర్. శేఖర్, వేల్పూరు

"చందమామ"ను సంపత్సరమున కొకసారి "ప్రత్యేక జన్మదిన సంచిక"గా వెలువరించగూడదా?

ఈ సారి జూలై సంచికను "ప్రత్యేక జన్మదిన సంచిక"గా వెలువరించటానికి ఆలోచిస్తున్నాము.

2. బి. రామకృష్ణుడు, బ్రాహ్మణకొమ్మూరు

గోమఠేశ్వరుని తండ్రి ఎవరు? అతడు ఏ రాజ్యమును పరిపాలించుచుండెను? గోమఠేశ్వరుడి వాస్తవ కథ తెలియదు. ఉన్న కథ పుక్కిటిపురాణంలా కనబడుతుంది.

3. ఎ. రామచంద్రారెడ్డి, గద్వాల

అన్నయ్యా, మీరు ప్రచురించే బేతాళకథలు యధార్థమా లేక కల్పితమా? ఇప్పుడు ప్రచురించే బేతాళకథలు "కల్పితం" అనే ప్రచురిస్తున్నాంగదా.

4. దేశంశెట్టి రామారావు, ఉలవపాడు

'బేతాళ కథలు'లో మేమేదైన నొక కల్పితకథను పంపితే ప్రచురించుతారా?

బాగుంటే తప్పక ప్రచురిస్తాం. బేతాళకథలుగా పనికివచ్చేవాటిని పంపమని మేం చాలాకాలం క్రితమే కోరాం.

5. ఎన్. ఎల్. జయశీల, బిల్వగుంట

చందమామ అన్నయ్యా! పూర్వకాలము స్త్రీలను ఎందుకు చదువనియ్యలేదు, ఈ కాలము ఎందుకు చదువనిచ్చుచున్నారు?

వేదకాలంలో స్త్రీలు పురుషులతో సమంగా చదువుకునేవారు. ఆయితే మధ్యకాలంలో జీవితమూ, నాగరికతా స్తంభించిపోయి స్త్రీలకు చదువుతో ఆవసరమే లేకుండా పోయింది. ఈనాటి జీవితం బాగా విస్తరించుతూ ఉండటంవల్ల స్త్రీలకు కూడా చదువు, లోకజ్ఞానమూ ఆవసరమయింది.

6. అనంతరాజు మల్లికార్జునరావు, ఈపూరు

సాహిత్య క్షీరసాగరాన బహుకాలంగా నివసించుట చేతనేమో, సునిశిత రచనా "చక్రపాణి" చల్లని కథల వెన్నెలల వెదజల్లే "చందమామ" అయినాడు. బావామణులు ఇద్దరు వ్యక్తులు కాకుండా ఒక్కడే కావటము చిత్రమైన విషయంకదా, చందమామయ్యా?

ఇది కేవలం తపోదీక్షాఫలితం.

7. జి. ఎ. లింగప్ప, రాబర్ట్స్ నన్ పేట

"చందమామ" ఆభ్యుదయానికి కారణకర్త లేవరు?

చాలామంది ఉన్నారు. వారిలో పాఠకులు నిర్వహించే పాత్ర గణనీయమైనది.

8. కుమారి ఇ. సామ్రాజ్యలక్ష్మి, పల్నిపట్టు

ఛాటోవ్యాఖ్యల ఛాటీకి ఒక వ్యక్తి కార్డులో ఎన్ని వ్యాఖ్యలు పంపవచ్చు? ఎన్నయినా పంపవచ్చు, ఒకే కార్డులో ఎందరైనా పంపవచ్చు.

9. మందలపర్తి కామేశ్వరి, మచిలీపట్నం

ఏమండీ! మార్పినెల సంచికకు నేను పంపిన ప్రశ్న.....పేరిట ప్రకటించారేం?

ఇద్దరూ ఒకే ప్రశ్న పంచి ఉంటారు. ముందు చేరిన ప్రశ్నకు సమాధానం వచ్చి ఉంటుంది.

10. బి. జయరామయ్య, కర్నూలు

మీరు చిత్రించే బొమ్మలు కథ ననుసరించి చిత్రించెదరా, లేక చిత్రించిన బొమ్మల ననుసరించి కథ వ్రాయబడునా?

ముందు కథ తయారవుతుంది, తరువాత బొమ్మలు తయారవుతాయి.

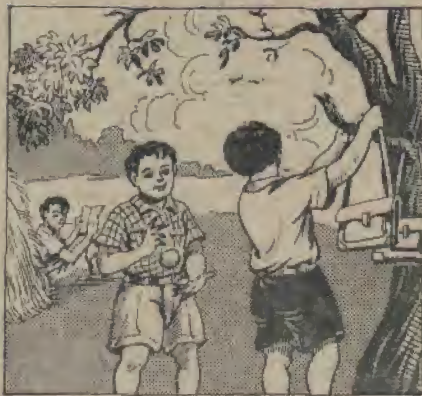
11. యం. గంగాధర్, నవీపేట్

అన్నయ్యా, రేడియోను మొట్టమొదట కనిపెట్టినవారు సర్ జగదీశ్ చంద్ర బోస్ అని నేను, మార్క్సిని అని నా మిత్రుడు వాదించుకుంటున్నాము. తమరు ఎవరితో ఏకీభవించుతారు?

మొట్టమొదటగా రేడియో తరంగాలతో సంఘాటం పంపి వాడు మార్క్సిని.

* కొత్త శీర్షిక! ప్రకటన పేజీలలో వివరాలు చూడండి—సం.

చిత్రకథ

ఒకరోజున దాసూ, వాసూలు తోటలోకి వెళ్ళి, పుస్తకాల సంచిని ఒక కొమ్మకు తగిలించి ఆడుకుంటున్నారు. అ పక్కనే పున్న ఒక గడ్డికుప్పనానుకుని అప్పటి వరకూ చదువుకుంటూన్న ఒక కుర్రాడు, దాసూ, వాసూలను ఏడిపించేందుకు, వాళ్ళ పుస్తకాల సంచిని తీసుకుని గడ్డిలో దాచేందుకు వెళ్ళాడు. అతడు గడ్డి కుప్పను సమీపించేసరికి, కుప్పలోంచి యింత గడ్డి ఎగిరి పైకి లేచింది. కుర్రాడు హడలుకుని తన పుస్తకాలుకూడా అక్కడవదిలి పారిపోయేంతలో, దాసూ, వాసూలు అక్కడికి వెళ్ళి, గడ్డిలో దాగివున్న 'టైగర్'ను బయటికి లాగి, పారిపోతున్న కుర్రాణ్ణి పిలిచారు. వాడు 'టైగర్'ను చూసి నవ్వుకున్నాడు.

కేశపాషణ ఒక కథ

మీ 'చూపుల' లాలిత్యాన్ని మెరుగులు
దిద్దే ఆ ప్రకాశమానమైన దీర్ఘ కురుల
సంపద అప్పటికప్పుడు అమరినది కాదు.
కేశపాషణకై చెప్పబడిన కేశవర్ధినితో
సుకుమార పుష్పిని చెకూర్చడంవల్ల కల్గిన
ఫలితం.

సంపూర్ణ పరిపుష్టిని కూర్చే లక్ష
ణాలు గల కేశవర్ధిని నల్లటి దీర్ఘ
కురులను ప్రసాదించటమే కాదు,
కేశములను కాంతివంతంగా, కోమ
లంగా చేయగల సుగుణము కలిగి
వున్నది.

కేశవర్ధిని పాషణతో

మరులు కోలుపు కురులను పెంపొందించుకొనండి

కేశవర్ధిని

హేరాయిల్, పాంపూ, అంజన్

కేశవర్ధిని ప్రాథక్స్,

క్రాస్కట్ రోడ్డు, కొయంబత్తూరు.

యువ ప్రచురణలు ఆధునిక రచయితల
అత్యుత్తమ పుస్తకాలు, కేటలాగుకు వ్రాయండి

యువ బుక్స్

29-1-194, సైఫాబాద్,
హైదరాబాదు - 4

మిత్రాయిలు

న్యూట్రీన్ వారి రుచికరమైన మిగడ గల
టాఫీలు, మీరు పదిలపరుచుకోవడానికి
ఉత్సాహపడటంతో రమ్యమైన
టిన్సులలో దొరకును.

అదీగాక, న్యూట్రీన్ టిన్సులలో మిత్ర
యిలు నగమునగము గాకుండా, పూర్తిగా
నింపుటచే, మీకు ఎక్కువ టాఫీలు
లభించును.

న్యూట్రీన్ కన్సెక్షనరీ కంపెనీ
ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
చిత్తూరు, ఆంధ్రప్రదేశ్.

విశాలాంధ్ర అంతటా

ఏప్రిల్ 2-వ తేది విడుదల

పాదముల దురద చర్మము దురద

మీ చర్మము యొక్క దురద, మంట మీకు పూర్తిగా ఆకాంతి కలిగించుచున్నదా? మీ చర్మము పగిలి, రక్తము కారుచున్నదా? పాదముల వేళ్ళనందున పగుళ్ళు ఏర్పడినవా? ఇట్టి పగుళ్ళు యొకనూ హెచ్చుచున్నవా? ఇట్టి చర్మ వ్యాధులను కలిగించు క్రిమి వేర్వేరు నామములలో వ్యవహరింపబడుచున్నది. మీ చర్మ వ్యాధులు పూర్తిగా తొలగుటకు అందుకు కారణభూతములైన క్రిమి సంవత్తిన నశింప జేయవలయును. శాస్త్రోక్తముగా తయారైన నిక్సోడెర్మ్ (NIXODERM)తో మొదటి పూతకే దురద తగ్గి, క్రిములు నశించి చర్మము యధాప్రకారముగా మృదువై శుభ్రమగును. నిక్సోడెర్మ్ (NIXODERM) జయ ప్రదముగా దురదను పొగొట్టి, కాళ్ళ పగుళ్ళు నయము చేయుటకు తొడ్డు తదితర గజ్జి, మొటిమలు, చీడ, కురుపులు, తామర మొదలగు శారీరక చర్మ వ్యాధులనుగూడ నయము చేయును. మీకు పూర్తిగా గుణము నిచ్చి, సంతుప్తి పరచగల నిక్సోడెర్మ్ (NIXODERM)ను నేడే మీ కెమిస్టువద్ద కొనండి.

(N. 30-2 TEL.)

మీరు నిద్రించునప్పుడు ఉబ్బసపు తెమడను సడలించును

ఊపిరి బిగడియుట, దగ్గు, శ్లేష్మము, గొంతు నెప్పి, ఉబ్బసము, రొమ్ము పడిగము, జలుబు మరియు కాపజ్వరము మొదలగు వ్యాధులతో బాధపడు వేలకొలది రోగులు యొక వీటికి భయపడ నపునరములేదు. ఆమెరికా దేశపు ఆధునిక ఔషధముతో శాస్త్రోక్తముగా తయారైన ఈ మందు, గుండె, ముక్కు మొదలగు భాగములకు రక్తము ద్వారా వ్యాపించి శ్లేష్మమును హరించును. మీకు వెంటనే ఊపిరి బాగుగా సలుపును. దగ్గు శ్లేష్మము తగ్గి పసిబిడ్డవలె నిద్రించగలరు. పూర్తిగా తృప్తినిచ్చుటకు గ్యారంటీ యివ్వబడిన మెండకో (MENDACO)ను మీ కెమిస్టువద్ద కొనండి.

(M. 33-2 TEL.)

త్వరతో
విడుదల!

పద్మశ్రీ పురస్కారం

జగన్మొదటికం

భక్తికిమించిన శక్తిలేదని
ప్రజోభించే మహాజ్ఞుల
చిత్రము.....

కథ: ట్రోరామచంద్. పర్శాకుడు: వి.శోభనామ్రాపు. కెమెరా: బి.యస్.కొండారెడ్డి. సంగీతం: అశ్వధామ

ఏ విధమయిన ఆచుప్పనులైనను

అతి చక్కగా...

అనుకొన్న గడువులో

మేము చేసి యివ్వగలము

★

మా ముద్రణశాఖకు తోడుగా చిత్రకళాశాఖ,

జ్ఞాకు తయారీశాఖ, లిథో-ఆఫ్ సెట్

సంస్థలు సమకూడి పున్నవి.

★

డి బి. ఎన్. కె. ప్రెస్

(ప్రైవేట్) లిమిటెడ్

చందమామ బిల్డింగ్స్

వడపళ్ళని :: మదరాసు - 26

ఫోన్ : 88851—4 లైన్లు

ఎక్కడ లైఫ్ బాయి ఉన్నదో అక్కడ ఆరోగ్యము వున్నది!

అహ, లైఫ్ బాయిలో ప్లావం, ఆనందదాయకం! దాని హాయిగలపే
ఆనందాన్ని... పులికిపెట్టే ఆరోగ్యకర స్పర్శను మీరు ఇవ్వవలెదు!
అబబో! నైనా, పనిలోనైనా మరికీ అంటుంటూ ఎవరూ చెప్పించుకోలేదు. లైఫ్ బాయియొక్క
సమృద్ధయైన నువ్వు మరికీలోని క్రిమిలను కడిగివేసి మీ ఆరోగ్యాన్ని కాపాడుతుంది.
మీ బతుకులమీద అందరూ నడిచేసిన లైఫ్ బాయిని వాడుతూ వుంటే బాగా!

హిందూస్థాన్ రివర్ ఉత్పత్తి

L. 16-X29 TL

Statement about ownership of CHANDAMAMA (Telugu)
(Rule 8 Form IV), Newspapers (Central) Rules, 1956

1. *Place of Publication* : 'CHANDAMAMA BUILDINGS'
2 & 3, Arcot Road,
Vadapalani, Madras-26
2. *Periodicity of Publication* : MONTHLY
1st of each Calendar month
3. *Printer's Name* : B. NAGI REDDI,
Managing Director,
The B. N. K. Press (Pvt.) Ltd.
- Nationality* : INDIAN
- Address* : 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani,
Madras-26
4. *Publisher's Name* : B. VENUGOPAL REDDI, Managing
Partner, Sarada Binding Works
- Nationality* : INDIAN
- Address* : 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani,
Madras-26
5. *Editor's Name* : CHAKRAPANI (A. V. Subba Rao)
- Nationality* : INDIAN
- Address* : 2 & 3, Arcot Road, Vadapalani,
Madras-26
6. *Name & Address of individuals who own the paper* : SARADA BINDING WORKS:
PARTNERS,
1. Sri. B. Venugopal Reddi.
2. Smt. B. Seshamma.
3. Smt. B. Rajani Saraswathi.
4. Smt. A. Jayalakshmi.
5. Sri. B. L. N. Prasad.
★ 6. Kumari B. Sarada.
★ 7. Sri. B. Viswanatha Reddi.
★ 8. Sri. B. Venkatrama Reddi.

★ MINORS

I, B. Venugopal Reddi, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

1st March, 1960

B. VENUGOPAL REDDI,

Signature of the Publisher

బహుమతి
పొందిన వ్యాఖ్య

చదవకపోతే చెడిపోతావ్

పంపినవారు :
ఎం. సి. లింకన్ - కర్నూలు

మార్క్స్ ఫోటో సాహసయాత్రలు